

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

88

Udgivet af Selevforeningen

1981

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

88

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1981

Historisk mosaik omkring øvelseshuset i Vallekilde

Der er i det følgende gjort forsøg på at samle nogle repræsentative udsagn om øvelseshuset og dets brug gennem tiderne - koncentreret om husets »store dage«: Indvielsen og »de runde fødselsdage«.

I dag er jo opgaven overhovedet at redde øvelseshuset fra det totale forfald og igen gøre det brugbart efter sit formål. Som naturligt er, spillede dette ikke den store rolle i husets første 50 leveår, hvor huset bare »var« der som den smukke ramme om det indhold, der var værd at samles om, se på og holde taler om: Den Pehr Henrik Lingske gymnastik og dens betydning som en væsentlig del af højskolens undervisning, og i de følgende citater har jeg altså prøvet at vise, hvad pionererne tænkt og følte, og hvordan senere tider bedømte deres indsats.

I en efterfølgende artikel vil jeg forsøge at vurdere disse historiske udsagn i relation til vores virkelighed og antyde nogle problemstillinger ved gymnastikken som et »led i den folkelige opdragelse«.

I 1882 overværer N. H. Rasmussen, der var cand.polyt. og *ikke* gymnastiklærer, men tilknyttet Vallekilde højskoles håndværkerafdeling, sammen med Andreas Bentsen, lederen af håndværkerafdelingen, en gymnastikopvisning i Stock-

holm, og N. H. Rasmussen kommer » . . . til at føle, at gymnastikken havde et højt mål, som det gjaldt at komme op imod«, og i 1883 deltog han i nogle måneder i undervisningen på »Det kgl. gymn. central-institut« i Stockholm. Han skriver senere om dette ophold:

Jeg må tilstå, at til at begynde med smagte gymnastikken mig ikke ret. Man tog det hele overmåde gradvist og begyndte meget langt nede; fremadskridendet gik langsomt for sig. Det var mig meget tamt, og jeg vred mig lidt ved det.

Imidlertid kom jeg til at læse mere om *Pehr Henrik Ling* og blev opflammet ved at læse om hans stormål, folkets foryngelse gennem »sång och kämpaspel«, det vil sige selv digter, som han var, vilde han ved poesi, fædrelandsk skjaldskab og ved gymnastik bringe genfødselse i Norden.

N. H. Rasmussen skriver videre om opholdet i Stockholm og om tilblivelsen af øvelseshuset i Vallekilde:

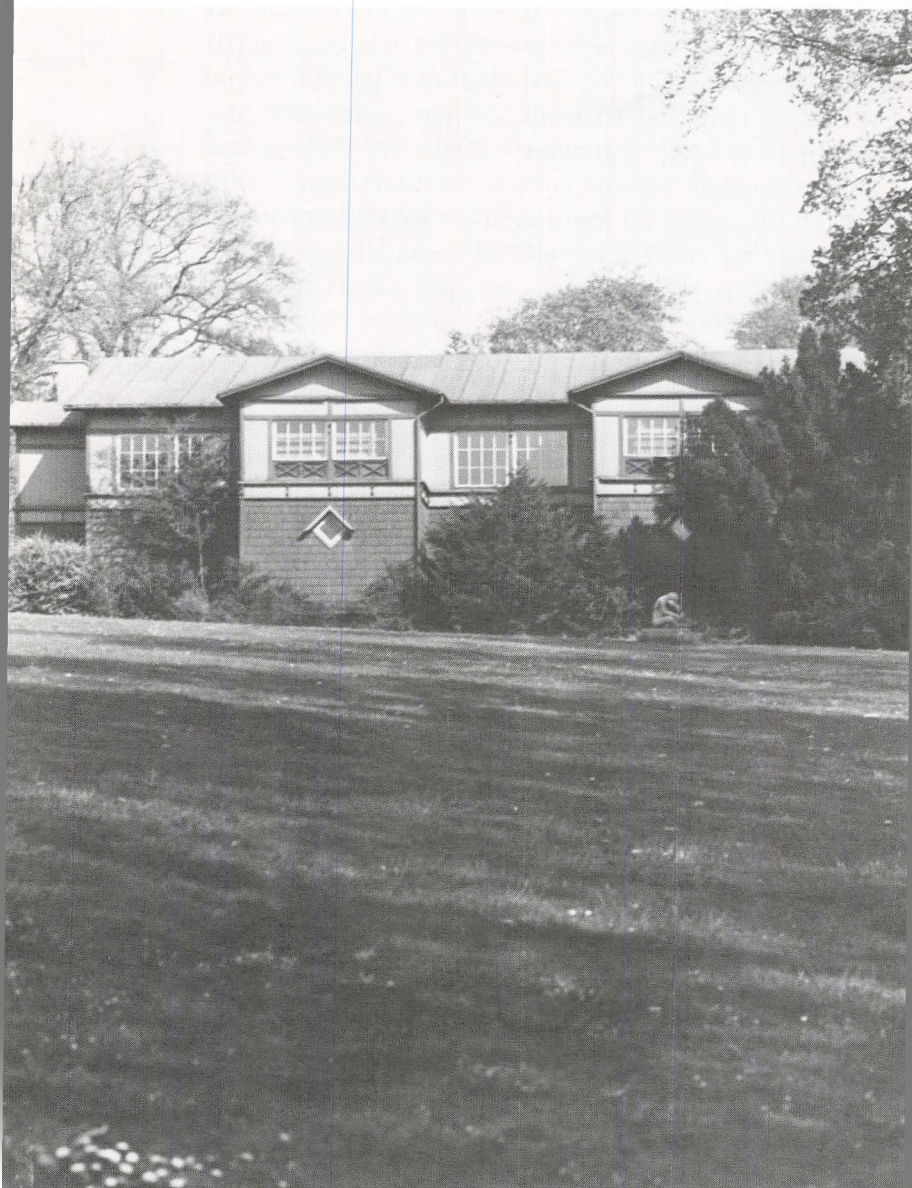
Til vennerne hjemme skrev jeg breve og fortalte, så godt jeg kunde, om det syn på gymnastik, som jeg havde fået ved oppe i Stocholm at arbejde med den og tænke over den; og i et af mine breve faldt der en lille bemærkning om det ønskelige i, at en storm kunde komme og feje Vallekilde højskoles gamle øvelseshus bort, så at der kunde blive bygget et nyt, tjænligt til at øve en ny og bedre gymnastik i, hvad det gamle ikke duede til. Og virkelig, hvad jeg ønskede skete. Der kom et nyt øvelseshus, om end uden storm. Det gik således til, at afdøde højskoleforstander *Ernst Trier* i Vallekilde, der altid havde haft en vis interesse for legemsøvelser imellem eleverne, ved at høre om den svenske gymnastik og om Ling blev mere

og mere optaget deraf og omsider besluttede sig til det i hine tider anselige skridt for gymnastikens skyld at bygge et nyt, stort øvelseshus, smukt tillige og indrettet til brug for den gymnastik, der skulle øves, når jeg vendte hjem fra Stockholm. *Andr. Bentsen* og vor senere navnkundige *Martin Nyrop* sørgede for den teknisk-arkitektoniske side, jeg for den gymnastiske, og unge flittige håndværkere arbejdede med lyst på at få huset hurtigt opført.

Mens der tømredes på huset, gjorde jeg mig færdig i Stockholm, nydende godt af undervisningen på central-institutet. For mig kom det til at stå som målet: Alle med! i Danmark har vi ikke råd til at undvære nogen! liv og fart i arbejdet, glæde og friskhed over dette! men samtidigt regulering og klog hensyntagen, så at man aldrig skader, men altid gavner!

Selve indvielsen finder sted den 25. februar 1884 med deltagelse af 7 - 800. Fra *Ernst Triers* tale ved indvielsen skal citeres følgende:

Men det er således, at indøvelse af legemsøvelser har et ganske andet formål, således at de, som ovenfor nævnt, bliver et gavnligt led i *folkeopdragelsens* tjeneste og ét, der meget nødt skal undværes. Det hører med til vort menneskelivs gåde, at der er en dyb, inderlig sammenhæng mellem sjæl og legeme, derfor skal vi ikke overse betydningen af dette sidstes dannelse for det førstes skyld. Som sjæl indvirker på legeme, så virker legeme også på sjæl, og som jeg i de senere år jævnligt har iagttaget, hvorledes undervisningen i legemsøvelser drives, blev to ting mig især klart som vidnesbyrd om rigtigheden af, hvad Platon i det gamle Athen lærte, at når »der

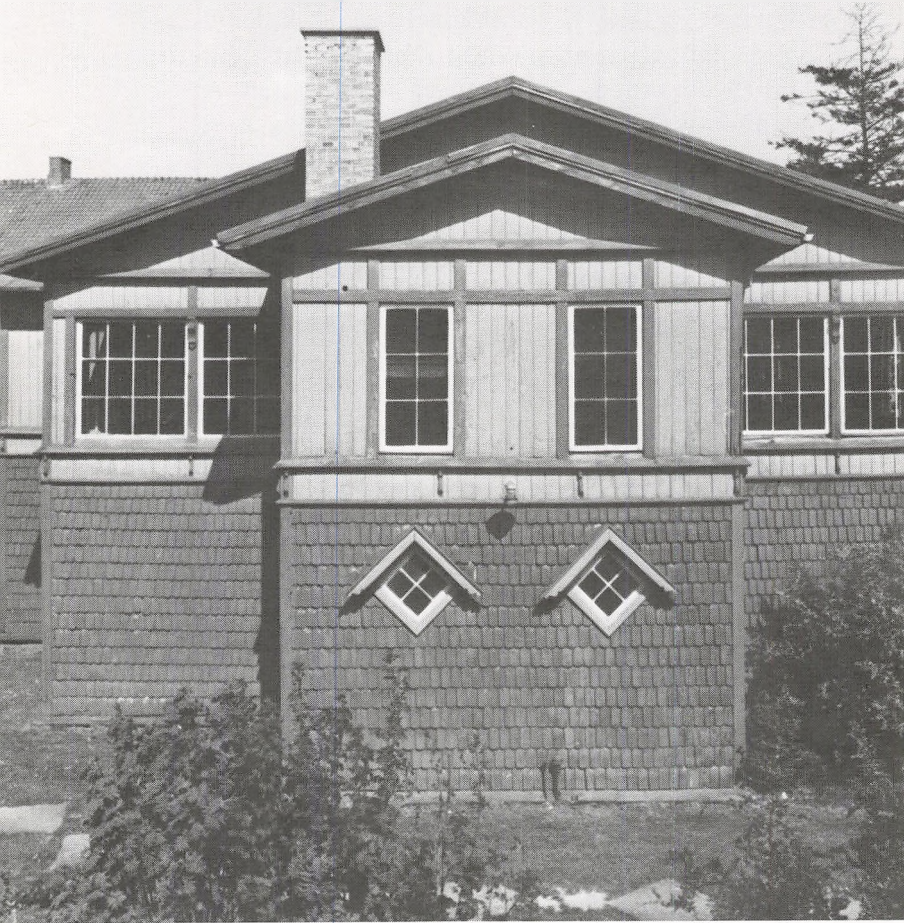

var indført dannelse ved musik og gymnastik, var det ikke, som nogle tror, indført af den grund, at sjælen skulde dannes ved den ene, legemet ved den anden, men bægge dele anordnet fornemmelig for *sjælens* skyld!« Det er nemlig klart, især hvor sagen føres aldeles frivillig igennem, som her, at der skal en stadig *selvovervindelse* til at gøre alle disse legemsøvelser med deres ofte dri- stige spring og ikke få strabadser, så at indøvel- sen i dem må være en gavnlig modvægt til tilbø- jelighed til dorskhed, dvaskhed og magelighed, er aldeles åbenbart. Men dernæst er det mig også al- deles klart, at den herlige følelse, vi kalder *modet*, derved både øves og øges. Næppe kom- mer undervisningen i legemsøvelser dog på deres rette plads, før den drives således, at den tager sigte ikke på den eller hin sjælelige ævnes ud- vikling, men på det *hele menneske* med alle dets ævner, men også med hele dets store bestemmelse for øje, så vi altid mindes, at når Gud skabte os i sit billede, var det ikke alene med hjerte for ånd, men også således, at det skulde huses i dette legeme.

Trier var med det samme indstillet på, at også pigerne skulle have del i gymnastikkens velsignelser, og på trods af betænkeligheder fra flere sider kaldte han i sommeren 1884 Sally Högström til Vallekilde fra gymnastikinstituttet i Stockholm for at undervise sommerpigerne i den Lingske gym- nastik. Hun skriver senere om sine oplevelser:

Inden jeg begyndte med gymnastikken, under- søgte jeg ryggen på de 200 piger. Det var et strengt arbejde, især da flere af pigerne var tem- melig smudsige. Det hændte, at et par piger fik en slags krampe og besvimeede, rimeligvis på

grund af nervøsitet, for de kom straks til sig selv, da jeg gav dem nogle nervetrykninger og sygegymnastiske øvelser. Nu vilde alle lære sig sygegymnastik, men det blev der selvfølgelig ikke noget af. Jeg gav selv nogle enkelte svagere elever sygegymnastik, men ellers var alle med til friskgymnastikken. Jeg skrev hjem: »Gymnastikken er dagens løsen, de sværmer for gymnastikken og gymnasten; om de fik lov, vilde de bære mig på hænderne. Deres store venlighed og entusiasme opliver mig og hjælper mig, jeg ønsker inderligt, at mit arbejde her må lykkes og i nogen grad svare til deres forventninger«.

Ved mit arbejde var der i begyndelsen mange vanskeligheder at kæmpe med. Gymnastiksalen var ikke færdig, så jeg måtte have et par timer, $\frac{1}{2}6\text{-}\frac{1}{2}8$ om morgenen. Der fandtes ingen gymnastikdragter, eleverne optrådte i nattrøjer og broderede morgensko i forskellige farver. Sproget, eller rettere det fremmede tonefald gjorde det vanskeligt for mig at blive forstået, især da eleverne kom fra forskellige egne, lige fra Island til Sønderjylland. De fleste havde ikke begreb om gymnastik, det var som at hugge i sten, og en hel del frygtede for, at det var - ukvindeligt! Altså måtte kampen tages op mod en almindelig fordom. Det så til en begyndelse mørkt ud, jeg var nærved at tabe modet og tænkte, at jeg vist havde taget mig »vatten över huvudet«. Men efterhånden gik det dog lidt fremad. Efter en måneds forløb anskaffede skolen 25 gymnastikdragter, og det lettede arbejdet betydeligt. Da dragterne skulde sys, ønskede jeg dem efter vor model fra Centralinstituttet, med benklæderne til knæet, men det blev anset for at være anstødeligt. To modeller

blev da syet, en med benklæder til knæet og en med benklæder til ankelen. Ved bedømmelsen af disse modeller var bispinde Grundtvig nærværende, da hun netop opholdt sig i besøg på skolen. Resultatet blev et - kompromis, benklæderne skulde gå til midt på underbenet.

Gymnastikhuset, Øvelseshuset, tegnet af M. Nyrop, blev efterhånden færdigt. Det bestod af en stor, lys, luftig sal, som var 74 fod lang, 38 fod bred, med 4 omklædningsrum, 4 lægttere og et duschrum. Reskaberne bestod af 28 ribber, 2 bomme, 12 klatretove, 6 stænger, 1 klatrestige, bænke, samt 2 heste.

Ved skolens slutning blev eleverne spurgt, om de kunde mærke nogen forandring efter sommerens gymnastik. Svaret blev højst tilfredsstillende, nogle var bleven af med forskellige dårligheder, som før havde besværet dem, andre var, som de udtrykte sig, bleven »længere i livet«, d. v. s. de havde fået ryggen rettet, hvorved afstanden fra hagen til midjen blev forlænget. Andre var bleven bredere over brystet, så de måtte sy deres klæder om. Som eksempel kan nævnes en pige, der var særlig rundrygget og sammensunket, hun målte over brystet 13 tom. og over ryggen 16 tom. ved begyndelsen af skoletiden. Ved afslutningen var det lige modsat. En anden pige havde stærke rygsmerter og gik med gibsbandage. Hun tiggede og bad om at måtte gå med til gymnastik. Hun fik med visse undtagelser lov at forsøge på egen risiko og blev for hver dag bedre, så at hun til sidst deltog 2 gange daglig, smerterne forsvandt, og hun blev efterhånden atter arbejdsdygtig. De fleste elevers alder var mellem 18 og 25, men der fandtes også mange mellem 30 og 40. Alderen

18-25 er den bedste for gymnastikkens virkninger, og man ser resultatet tydeligere på de kraftige, unge piger fra landet, end på de svagere, blodfattige, der lever i byerne. De fleste af folkehøjskolens elever var fra landet, men der fandtes også en del fra byerne.

I 1909 - 25-året for salens indvielse - var der ingen egentlig jubilæumsfest på Vallekilde, men derimod en 25-års fest i København, arrangeret af »gymnastisk selskab« og med N. H. Rasmussen og Sally Högström som æresgæster. Ved den lejlighed fremkom blandt andet følgende sang:

»SKANDALEN« I VALLEKILDE

i sommeren 1884

Mel.: Er skolen for andre end pilt og
pog.

I fire og firs over lande fo'r
et sælsomt budskab fra Vallekilde,
og godtfolk de knap deres øren tror,
de grubled' på sagen årle og silde.
tænk, Trier siger,
hans sommerpiger
skal, hvis de ikke for arbejd' viger
/: ha gymnastik. :/

»Det er en skandale, endda af rang,«
ret højlydt talte »Jeronimi« frænder.
»Du skal dig betænke endnu en gang,«
det lød fra skolens bekymrede venner;
men Trier vilde
ej tiden spille,
nej, vi må bruge den kraftens kilde
/: til skolens tarv. :/

Han så jo på sagen med rigtig blik
 og fandt, gymnastik var også for piger.
 »Og så må vi bryde en gammel skik,
 og ej for modstand tilbage vi viger.«

    »På bedste måde
     vi vil dig råde,«
 sa' »Ras« og Bentsen, de bifaldt både
 /: af hjertens lyst. :/

Men højskolens karle de kom en dag
 i stuen ind med bekymrede miner:
 »Det er skam grumme alvorlig sag
 med den gymnastik for Triner og Sti-
 ner;

    vi må forlade
     vor skovl og spade;
 ti her vi lever ej længer glade,
 /: hvis det får magt.« *) :/

Så kom da til skolen en dag i vår
 en flok af piger med lyst til at lære;
 i flokken en kæk lille krøltop står,
 en *främling* fin ser det ud til at være,
     og denne kvinde
     var svensk lærerinde,
 og modig hun prøved' de andre vinde
 /: for gymnastik. :/

Det kneb med at skaffe en klædedragt;
 ti korte »broge« var da uanstændigt
 og derfor et spørgsmål af megen magt,
 det gjaldt at løse det sikkert, behændigt.

Og nogenlunde
 med klare grunde
 i »statsråd« det løstes, så godt man kunde
 /: - et kompromis. :/

Man mødtes i salen da første gang,
 det var en broget skare at skue,
 og lederens stemme fik sløret klang,
 en stund hun syntes for arbejdet grue:

De sære dragter
 og kejtede fagter,
 og ej sine lærlinges sprog hun magter,
 /: det alt var slemt. :/

Ja, underligt det er at tænke på
 den megen modstand i svundne tider
 mod det, hvis betydning vi let forstå.
 Vor bedste tak vi begynder vider;

sidste fire linier mangler!!!!!!

) Dette hentyder til en meget alvorlig indsigelse,
 som i følge overleveringen, skolens tjeneste-
 karle i velanstændighedens navn og i den bedste
 mening, nedlagde overfor Trier mod infø-
 relsen af gymnastik for højskolepiger.

I 1934 blev der afholdt en stor jubilæumsfest i anledning af 50-året. Den såkaldte Ling-fest den 16. juni 1934. Fra den begivenhed har jeg lyst til at citere fra det referat Kristian Killemoser, der var dynamisk leder af gymnastikken i Vallekilde, lavede til årsskriftet. Han beskriver her de indbudte svenske gymnasters præstationer ved opvisningen:

Svenskernes øvelser var væsentlig de anvendte i svensk stillingsgymnastik, men udførelsen var helt ud, som den skulle være, og det duperedede. I ligevægt og hæveøvelser var det fænomenalt, hvad sikkerhed og kraft, der var optrænet. Det så blændende ud og var svært - meget svært, men indtil videre tvivler vi på, at indøvelsen af disse færdigheder er anstrengelsen værd. Langs madras har disse gymnaster endnu ikke taget i brug. Jeg synes, det er synd, de skal snydes for disse øvelser, der er dog også begyndt i Skåne med at arbejde på disse behændighedsøvelser, som udføres på lang madras; - men det var en fin og fornem opvisning.

Svitjod-flickorna fra Göteborg repræsenterede den svenske kvindegymnastik i Vallekilde. Leder var gymnastikdirektør Berta Grevillius. Også denne opvisning var noget uden for det, vi er vant til at se af kvindegymnastik. Ligevægtsøvelserne stod på højde med mændenes både i sværhedsgrad og i udførelse, men øvelsesstoffet var ikke så præget af den fornyelse, som i de senere år - fra frøken Björksten - erobrer kvindegymnastikken både her og andet sted. De sluttede med en række spring, der efter min - og de flestes mening var altfor mandfolkeagtig: høje overslag over plint og vandret spring over plint på langs for eksempel.

Den daværende forstander, Uffe Grosen, holdt én af festtalerne ved denne lejlighed, og han sagde blandt andet:

Forudsætningen for hele vor gerning er troen på folket, det, vi selv er runden af og helt hører til. Gymnastikken blev til en så herlig streng også på højskolens instrument, fordi den kaldte på hele folkets sunde ungdom. Kan den end på en opvisningsdag i sin form synes aristokratisk, så er den i sit indhold netop demokratisk. Og den gymnastikleder, som er kaldet, vil ikke fra kampen træde, »før selv den mindste af de små får del i livets glæde«.

Men da ligger arbejdsmarken fremdeles uhyre vidtstrakt foran os. Der er langt igen, inden hele folkets sunde ungdom kommer med i den aktive gymnastik. Men vi er godt på vej, og på denne festdag skal der lyde et hjerteligt ønske om lykke på rejsen videre frem.

Dertil vil jeg endelig føje et ønske om, at den historiske forbindelse mellem højskolen og gymnastikken må bevares, ja yderligere styrkes. Thi derved løses bedst, som de gamle sagde, den menneskelivets gåde, som består i vor nøje forbindelse mellem legem og sjæl. Vi ved bedre end de gamle, hvor afhængig legem og sjæl er af hinanden. En ensidig udvikling bliver en skæv udvikling. Men vi vil gennem al vor gerning, også i gymnastiksalen, det hele menneskelivs udvikling. Gid det folkelige ungdomsarbejde i Norden dertil måtte få held og lykke. Så arbejder vi for ungdommens sag, den sag, som er uden dadel.

Ved 75-års jubilæet i 1959 var Jørgen Bukdahl Askov, festtaler, og han drager Askov-manden

Poul la Cours store betydning for gymnastikken med ind i billedet. Han siger blandt andet:

Det var la Cour, der utrættelig arbejdede for at gøre den nye gymnastik kendt. Som medlem af skytteforeningernes overbestyrelse fik han stor indflydelse på, at den gamle gymnastik nu blev afløst af den svenske. Og i denne forbindelse skrev han sin kendte bog »Menneskelegemets bygning og livsvirksomhed« for at følge Ling også i dette, at syn og anatomi må høre sammen.

Dette var traditionen, ideerne, udspringet, en sælsom tale for mange idag, der ikke som hine forbinder noget nordisk, nationalt eller religiøst, som Trier og la Cour gjorde, med den lingske gymnastik.

De fældede den ind i et helhedssyn på mennesket og dets bestemmelse, de så den som *et led i den folkelige enhedskultur*, Grundtvig ville skabe. De var idealister, de øjnede, som man sagde det dengang, idealet bag deres hverdagsvirke, det åndelige ideal, det legemlige ideal.

Bukdahl giver sig senere i talen i kast med spørgsmålet om traditionens fornyelse og en besindelse på, hvad der er det egentlige i den danske, folkelige gymnastik. Han siger:

Vi står da i aften overfor det vanskelige spørgsmål, om traditionen kan fornyes og dermed forpligte? En sand jubilæumsdag består ikke alene i at se tilbage og mindes, men også i at se fremad og håbe. I det faglige og saglige er der naturligvis en udvikling, men gennem alle lag af udvikling skimter vi alligevel N. H. Rasmussen og hans hold i denne sal for 75 år siden, denne forbindelse af hold og individualitet.

Men bagved den nationale begrundelse og det nordiske syn er *arven fra Vallekilde stadig levende i synet på gymnastik som folkegymnastik*. Målet er at skabe en gymnastik for alle og især dem, der ikke har muskeltalenter. Her er traditionen fra Vallekilde fast. Den afgrænser gymnastikken som middel. Er den sit eget formål, tenderer den mod elitegymnastik, gymnastik for de få, international opvisningsgymnastik. Folkegymnastikken har et bredere sigte, den afsværger de ekvilibristiske numre til fordel for en gymnastik, alle kan være med i. Set under internationalt konkurrencesyn virker dette hæmmende, det er, som vi sækker agterud, mens vi i Lings- og Vallekilde-traditionens lys netop er kommet foran ved på den måde at gøre gymnastikken folkelig. Her tør jeg påstå, at vi er et hestehoved foran ethvert land, når man taler om gymnastikkultur.

Men nu den anden forbindelse, den nationale og den nordiske? Ja, den hører jo til ordet ved vore fester, og den hører især til *delingsførererne*. Skal han - eller hun, være det, må han have et punkt udenfor det faglige. Folkeligt set er en delingsfører, der kun interesserer sig for sit fag, en umulighed og en vanskabning, en ekspert, der kun ser dette ene.

Bukdahls foredrag hedder: »Arven fra Vallekilde og nutidens ungdom« og det, nutidens ungdom kan bruge arven fra Vallekilde til - efter Bukdahls mening - fremgår af slutningen af foredraget:

Set således fører Vallekildes nordiske og nationale tradition ind i de aktuelle brændende problemer: de holdbare betingelser for vor europæiske stræben, vort forhold til de europæiske sammen-

slutninger af militær og økonomisk art. En ydre nødvendighed gør det ikke alene. Den må mødes af en indre vækst. Endnu en gang: Broen gør det ikke alene, der må piller til. Og det er netop i dette opbrud fra Norden til Europa, at ungdommen står. Måtte da ordet her fra Vallekilde ikke have lydt forgæves: dette at være rodfæstet for at blive frigjort, dette at være nordisk og dansk for at vor brobygning ud til Europa ikke bliver en skrøbelig pontonbro.

Som et kuriosum vil jeg slutte denne mosaik med citater fra forstander Jørgen Jessens beretning fra samme årsskrift, hvoraf det fremgår, at man alvorligt overvejede, at rive øvelseshuset ned for at give plads for nye skolebygninger:

»Som situationen imidlertid er i dag er skolens byggenød ved at være akut. Dels af de tidligere omtalte grunde, og dels på grund af gymnastikhusets tilstand. Den tvang nu sidste vinter bestyrelsen til at overveje en samlet løsning af skolens byggebehov, trods manglen på midler til at gennemføre en byggeplan.

Også gymnastikhuset kender I. Langt de fleste af jer har haft glade og svedige timer under dets gitterspær og fået varige indtryk af dets udsmykning og historiske værdi, som jo rækker langt ud over selve Vallekilde. Vi fejrede husets 75-års fødselsdag i februar, og der er intel mærkeligt i, at tidens tand har berørt det. Taget skal have en gennemgribende reparation, gulvet revner, og væggene har rundt om løsnet sig, så store partier må fornyes. Desuden er fyret opslidt, og yderbeklædningen så medtaget, at en nedtagelse af den og nysisolering af husets vægge må der til, hvis det skal bevares fra forfald.

På denne baggrund søgte styrelsen at få huset overdraget Frilandsmuseet som ramme om et idrætshistorisk museum. Tanken vandt tilslutning hos forskellige betydende personligheder, men strandede på Frilandsmuseets vægring ved at tage imod en bygning, der ikke havde erhvervshistorisk betydning. En forespørgsel hos undervisningsministeren, om der var mulighed for et éngangstilskud til istandsættelse af huset som folkeligt, historisk minde, fik heller ikke positivt udfald.

En nærmere udredning af økonomien omkring de forskellige projekter er der ikke plads til her. Uforholdsmæssig dyrest er gymnastikhusets istandsættelse og eventuelle flytning, da man hertil kun kan regne med ganske ubetydelige lån. En istandsættelse på dets nuværende plads vil efter arkitekternes skøn tillige spærre for andre planer, og det samme gælder, hvis man føjer murede tilbygninger til huset. Forholdsvis billigt i drift er det fuldstændige nybyggeri. Kan o. 35 % af omkostningerne skaffes til veje, kan driften af nye bygninger endog komme til at hvile i sig selv. De samlede udgifter ved alt forannævnte byggeri vil iberegnet inventar, omlægning af fliseplads og tilkørsel samt nyt gårdanlæg mellem det trefløjede nyanlægs søjlegange sikkert nærme sig de 900.000 kr. Hertil skulle skolen helst selv kunne råde over de 300.000 kr., mens resten ville kunne skaffes som lån.

Der er ikke i styrelsen taget stilling til, hvilken af planerne man vil vælge at arbejde på. Meget vil afhænge af, hvilken modtagelse de vil få hos gamle elever«.

Mosaikken er stykket sammen af Jørn Fugl.

Polemisk efterskrift til den folkelige gymnastiks historie

Det kan være svært at gøre sig fri af denne 100-års klods af lovprisning, men jeg tror, det er nødvendigt at lette lidt på klodsen og kigge ind under den, for at se, om der gemmer sig en kerne, der kan anvendes i dag.

Uden at ville gøre mig til af at jeg har særlige kvalifikationer til at vurdere »den folkelige gymnastik« og dens øjeblikkelige situation i gymnastikforeningerne og på idrætshøjskolerne, så mener jeg dog dels at have sat mig ind i nogle af de historiske forudsætninger - jævnfør ovenstående citatmosaik - dels at have personlige og faglige forudsætninger for at vurdere forholdet mellem »det folkelige« og gymnastikken i begrebet »den folkelige gymnastik«.

Det er en klar forudsætning hos »de gamle«, at gymnastikken var et *redskab* i den folkelige opdragelses tjeneste, og at det var en blindgyde, man bevægede sig ind i, hvis gymnastikken i sig selv blev gjort til *målet*. Jørgen Bukdahl udtrykte det så sent som i 1959 på denne måde: »Folkeligt set er en delingsfører, der kun interesserer sig for sit fag, en umulighed og en vanskabning, en ekspert, der kun ser dette ene«.

Gymnastikken skal altså være et redskab underlagt et højere mål. - Hvilket? Uffe Grosen siger i 1934 med et skjult citat af Ernst Trier, at målet

»... var og er og bliver at drage op og hjælpe frem det ægte menneskelige iblandt os«. Trier, la Cour og de andre pionerer fældede, som Bukdahl sagde, den Lingske gymnastik ». . . ind i et helhedssyn på mennesket og dets bestemmelse, de så den som et led i den folkelige enhedskultur, Grundtvig ville skabe. De var idealister . . .« Bukdahl går videre: »Nu er idealismen jo i vanry . . .«, og man kunne fortsætte - idealismens ry er jo ikke blevet bedre i de sidste 25 år, og jeg ville have svært ved at basere mit »liv og virke« på en idealistisk forestilling om menneskets bestemmelse.

»Kan traditionen fornys og derved forpligte?« spørger Bukdahl videre og har dermed allerede affærdiget én udvej af dilemmaet: at blive ved med at trampe i forgængernes spor til de bliver så dybe, at man ikke kan komme op af dem, ja, ikke engang se ud over kanten af dem. Jeg er enig med Bukdahl i, at traditionen må fornys, hvis man tager den alvorligt. Men den blev *ikke* fornyet og er vel - groft sagt - ikke blevet det siden 1883, måske bortset fra Niels Bukhs indsats i 20'erne og 30'erne. Og da den folkelige gymnastiks fanebærere ikke evnede at forny traditionerne, faldt de efter min mening i den grøft, »de gamle« advarede imod - de gjorde gymnastikken til et mål i sig selv.

Det er en påstand, som er meget svær at bevise, og jeg vil nøjes med at trække et par enkelte eksempler frem, som jeg mener kan underbygge den. For det første skød der en række idrætshøjskoler op, der blev mere og mere specialiserede, idrætslige og mindre og mindre højskoler. For det

andet blev gymnastikken ude omkring i foreningerne mere og mere indrettet på de store opvisninger, med alt hvad det indebærer. For eksempel at vægten blev lagt på den næsten militæriske perfektionisme og de superatletiske præstationer. Uffe Grosen sagde i 1934 om gymnastikken: »Kan den end på en opvisningsdag synes aristokratisk, så er den i sit indhold netop demokratisk«. Grosen overså (eller advarede han stille imod det?), at *formen* var blevet indholdet. Den »folkelige gymnastik« var blevet aristokratisk - en vanskabning.

Det er min fornemmelse, at de gamle, grundtvigske højskoler - Vallekilde for eksempel - græd tørre tårer over denne udvikling. De anede nemlig ikke, hvad de skulle stille op med dette monstrum - den folkelige gymnastik - i efterkrigstidens Danmark. De lod sig nøje med at beskæftige sig med »det halve menneske« - for at trække Triers ord, fra indvielsen af øvelseshuset, så langt, man vist kan. De åndelige sysler blev højskolens særkende, og »krop« blev et uartigt ord, kompromiteret, som det sandt at sige også var blevet. »Krop« blev for de grundtvigske højskolefolk det, som de højskoleelever, man blev belemret med, brugte på alskens djævelskab: narkomani, alkoholisme og sexuel promiskuitet - og idrætshøjskolerne løb med alle de kærnesunde og rødkindede. Det var en opdeling, der var til stor skade for alle parter. Idrætshøjskolerne fik ingen udfordringer fra deres elever, for de var ideologisk og kropsligt skoledet i gymnastikforeningerne til jasingende superatleter. Og »de gamle« højskoler formåede ikke at tage den udfordring op, som deres hovedrystende skravl af elever var.

Nogenlunde her står vi nu - med smerterne efter disse vildfarelser - og skal gøre os klart, om der kan findes en højskolepraksis, der bestræber sig på at være en udfordring for *alle* dele af et menneske: det kreative og det politiske, det private og det offentlige, det flippede og det traditionelle, det åndelige og det kropslige?

Hvis en sådan praksis skal formuleres, mener jeg, at udspillet må komme fra »de gamle« højskoler - hvis de gider? Og det er vi nogle, der gør!

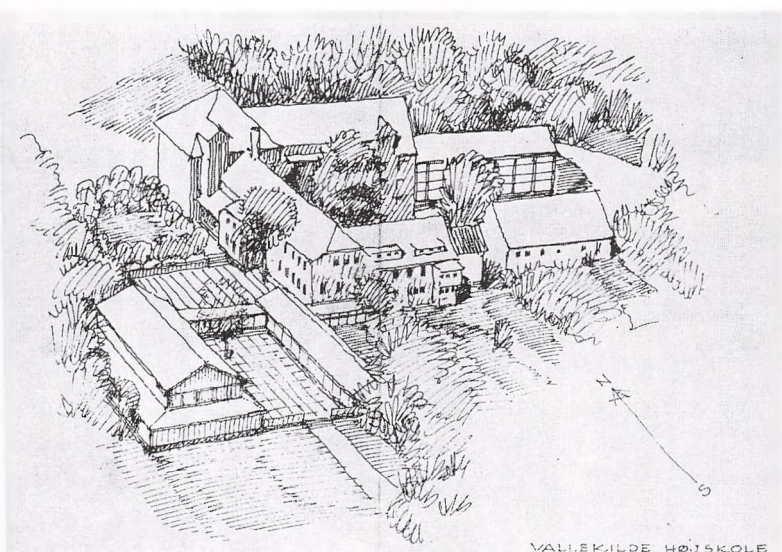
Ovenstående betragtninger skal ses som et sådant udspil til en dialog fra én, der står midt i sine overvejelser og som for sit eget vedkommende kun kan give nogle svage pip om, *hvad* denne praksis skal bestå i. En ting står mig dog klart: Folkeligt set er specialisten en umulighed og en vanskabning, og hvis der, som jeg tror, stadig er kræfter i det gamle, utætte harmonium af et folk, så frigøres de først, når hele registeret er trukket ud. Det er muligt, det ikke kommer til at lyde så kønt, men hellere en kakafoni af glade toner end en enstonig march.

Jeg har gjort disse betragtninger i håbet om at kunne medvirke til en debat, og har derfor trukket nogle udviklingslinjer og synspunkter en anelse skarpt op og sprunget nogle mellemregninger over. Dette skal ikke forstås som en undskyldning, jeg mener, hvad jeg har skrevet, men som en slags forklaring på, at der ikke er argumenteret lige grundigt for alle påstande i artiklen.

Til slut skal jeg udtrykke et fromt ønske om, at planerne for en restaurering af øvelseshuset i Vallekilde må lykkes. Jeg kender ikke nogen sal, der i den grad er en ideel ramme om en praksis, som

jeg har forsøgt at udtrykke. Den er smuk og funktionel i modsætning til de klodser af charmeformede og idéløse idrætshaller, der flyder ud over det ganske land. Det er et hus, der taler til alle vore sanser - til det hele menneske.

Jørn Fugl

VALLEKILDE HØJSKOLE

Der var en gang

Om 2 - 3 år vil 100-årsdagen være inde for indvielsen af vel nu Danmarks ældste gymnastiksal - og for en begivenhed, der drejede udviklingen af dansk gymnastik i en ny retning og som snart satte dybe spor i højskolernes undervisning og det frivillige foreningsarbejde.

Den 25. februar 1884 var det at Vallekilde højskole indviede den sal, der altså nu er snart 100 år gammel. Et pragtværk efter sin tid. I visse henseender med kvaliteter, der ligger over det meste af, hvad der siden blev bygget af gymnastiksale.

Til indvielsen knyttede sig det særlige, at man da tog mod den form for legemsøvelser, der blev det mest værdifulde islæt i det ungdoms- og skolearbejde, der sigtede mod børn og unges fysiske udvikling: *den lingske gymnastik*.

Den nye gymnastik vandt hurtigt frem. Ikke uden sværdslag, men i løbet af blot 20 år havde det sat uudslettelige spor.

Den vandt hurtigt indpas på de fleste højskoler og blev gennem interesserede elever ført ud i hundreder af sogne via dens første organisatoriske hjemsted: De danske Skytteforeninger. Blev derved også stærkt stimulerende for opførelsen af de for et sogns kulturelle liv så vigtige centre: forsamlingshusene - ofte benævnt: øvelseshuse -

og for udformning og montering af dem. Når man det sidste vedrørende fremholdt 2 dele af udstyret som det mest nødvendige: talerstolen og plinten stod dette for andet og mere end blot en fysisk betegnelse.

Det var også det lederbehov, den lingske gymnastik medførte, der satte skred i den særprægede form for lederuddannelse, der blev Danmarks, og som blev en helt afgørende faktor for gymnastikbevægelsen, for dens vækst og - ganske særligt - for dens sigte. Det sidste især fordi den uanset skiftende former var knyttet til danske højskoler: fra 1885 ved månedskursus, fra 1903 tillige ved delingsførerafdelinger og dertil - fra 1920 - ved gymnastik- og idrætshøjskoler.

Det var også pionererne for den lingske - ofte kaldet den svenske - gymnastik, der lagde grunden til, at den frivillige gymnastiks ledere dannede deres egen landsorganisation: »Delingsførerforeningen af 1899«, som 7 år senere startede udgivelsen af bladet »Ungdom og Idræt«.

En højskolemand definerede en gang historie som »liv, der gives videre«. Set under den synsvinkel blev der skrevet historie hin 25. februar ved dette møde mellem den danske højskole og den svenske gymnastik. Mændene bag disse 2 markante islæt i nordisk kultur: Grundtvig og Ling, havde begge i 1802 - 04 hentet inspiration til deres enestående virke under Henrik Steffens talerstol. Det var lærlinge af disse mænd, der nu mødtes i Vallekilde.

Bagom selve begivenheden lå det forhold, at 2 af højskolens lærere et par år tidligere - i 1882 - som gæster ved et nordisk gymnastikstævne i Stockholm var blevet stærkt betaget af den ling-

ske gymnastik, som de der så den fremført af dygtige svenske hold. De 2 lærere var bygmester Andreas Bentsen og cand. polyt. N. H. Rasmussen.

Indtrykkene fra Stockholm bragte dem ind på den tanke, at dansk gymnastik burde reformeres. I sine optegnelser fortæller Andreas Bentsen, at han under en samtale med N. H. Rasmussen udtrykte som sin mening: »Vi får aldrig ordentlig gænge i vor gymnastik, før en mand giver sig hen for rigtig at uddanne sig og så ofre sig og sin fremtid derfor«. Samtalen førte til, at N. H. R. samme år rejste til Stockholm for at uddanne sig til at undervise i den nye gymnastik. Det var nok især de overbevisende beretninger om denne i brevene, N. H. R. sendte sine venner i Vallekilde, der overbeviste højskolens forstander, Ernst Trier, om, at her havde man en gymnastik, der var værdig til at blive indføjet i undervisningsplanen på hans skole. Og som han nu bestræbte sig for at give så gode muligheder ved at opføre den nye sal. Bygget med hensyntagen til det nye, der skulle udfolde sig i den. I format og udstyr foran sin tid. Der blev styret mod høj kvalitet. Trods den betydelige erfaring i byggearbejde, skolens egne lærere repræsenterede, søgte man alligevel bistand udefra. Salen blev tegnet af Martin Nyrop, den arkitekt, der nogle år senere præsterede mesterværket: Københavns rådhus.

Salen synes - ifølge beretningerne - at være opført på rekordtid trods årstidens korte dage: mellem ca. 1. november og indvielsen fastelavnsmandag, men håndværkerne holdt heller ikke juleferie.

Allerede 6. januar - og før arbejdstid - stillede skolens håndværkerelever op til den første øvelsestid med svensk gymnastik i en dansk gymnastiksal. Om aftenen stillede skolens øvrige elever op til en lignende. Trods bygningsarbejdet blev der øvet så meget, at skolens elever kunne give en opvisning den 25. februar.

Indvielsen havde samlet mange menesker. Også flere langvejs fra. Deriblandt Poul la Cour, fra Askov. Videnskabsmanden og højskolelæreren, der blev en af de varmeste og dygtigste forkæmpere for indførelsen af Lings gymnastik. Ham, der samlede de 12 unge mænd, der samme efterår rejste til Sverige, til Lund, for at få en lederuddannelse: Norlandertylvten.

Et fornemt bidrag til festen kom fra en anden af festens deltagere, digterpræsten C. Hostrup. Det var sangen: »Vi fik ej under tidernes tryk«. I højskolesangbogens fodnote betegnet som »De unges sang i Vallekilde højskole«. Skrevet til dagens anledning og her sunget for første gang. Sidenhed så ofte som få. Af tusinder af unge gymnaster. Den blev delingsførernes sang som ingen anden.

Men før opvisningen havde skolens forstander holdt den tale, der mere end andet har placeret denne sal og dens indvielse som et særligt kapitel i dansk gymnastiks historie.

Ernst Triers tale var stærkt inspireret af, hvad han havde læst om og af Ling. Første del omhandlede Ling som den gymnastiske nyskaber. I den anden udtrykker han sin velkomst til den nye gymnastik. Han påminder om det mangelfulde i, at Lings navn hidtil har været mest kendt i forbindelse med sygegymnastik. Siden vender han sig mod vanen med at ville måle gymnastikkens

værdi efter dens nytte i en militær uddannelse - og her er det så, det med talens kærneord lyder: »Sagen er den, at disse svenske legemsøvelser slet ikke er til for at uddanne i en eller anden enkelt sags tjeneste, såsom krigsvæsenets, heller ikke stiler de på at uddanne kun menneskekroppen, at denne må i en eller anden retning blive stærk eller smidig, men de tager sigte på det hele menneske, de ville været et led i hele den menneskelige opdragelse og uddannelse . . .«

I talens slutning udtrykker Trier sit håb om at brugen af legemsøvelser i vort land må blive en folkesag. Han tror, at »megen råhed vil derved tilbagetrænges og overvindes . . .« og han tror, dette vil være muligt, om man vil lade sangen, folkesangen, og fortællingen om det danske folkeliv og historie blive en selvfølgelig bestanddel af fællesskabet, hvor gymnastik og idræt øves. Det sidste er jo visioner om, hvordan den menneskelige værdi må kunne sikres i et fysisk betonet ungdomsarbejde. Det skal vise vejen til, at legemsøvelser kan blive »et gevaldigt middel i folkeopdragelsens tjeneste«.

Mit ærinde med det foranstående har været at fastslå, hvor væsentlig en del af dansk og folkelig gymnastiks historie, der knytter sig til øvelseshuset ved Vallekilde højskole. Den målsætning, der ligger i Triers tale, blev for mange ledere det kompas, der gav hjælp til styring, når der rejstes tvivl om mål og midler. På enestående vis er den folkelige gymnastik knyttet til dette nu så gamle øvelseshus. Her stod dens vugge. Derfor bør det bevares.

Ja, det sidstnævnte er spørgsmålet nu. Huset er bygget godt og takket være dets arkitekt har det

mange fine kvaliteter. Men det er opført af træ, og det bærer selvfølgelig præg af sine mange år, og det kan i dag ikke modsvare de krav, der gælder for isolering m.v., men undersøgelser har vist, at det er sundt nok til at bære en restaurering. Med sigte mod igen at gøre det til et godt lokale for undervisning, møder og fester.

En plan for restaurering vil ret snart foreligge. Om den kan gennemføres er et økonomisk spørgsmål. Foreløbige beregninger tyder på, at der vil blive behov for ca. 2,5 millioner kroner.

Som alle ved, er højskolernes økonomi blevet hårdt belastet på det seneste. En restaurering som den, der her er tale om, vil næppe nogen højskole kunne klare ved egen hjælp. Personligt mener jeg også, det ville være urimeligt, om den i dette tilfælde skulle det.

Sagen her angår alle, der ønsker den folkelige linie i vort ungdomsarbejde styrket - og ganske særligt dem, der tegner dets profil.

Nogle forhold er tilstede, som skulle gøre det lettere at yde den økonomiske håndsrækning, der her bliver nødvendig.

- a Planen om restaureringen skal udformes nu, men udførelsen vil nok strække sig over et par år. Der kan findes ordninger, så bidrag kan indbetales over 2 - 3 år - efter lyst og evne.
- b Bidrag til denne sag kan ikke skabe præcedens for andre henvendelser. - *Der er tale om et forhold, der bogstaveligt er enestående.*
- c Og så er der med denne sag kommet en situation, der indebærer en god mulighed for at dokumentere, at talen om det folkelige er andet og mere end - ord.

Selvfølgelig skal skolen søge den støtte den ifølge lovene for de frie skoler har mulighed for at opnå, men det bliver nødvendigt at søge støtte fra kredse og organisationer, der må formodes at have sind og vilje til at få denne sag klaret på værdig vis. Uværdigt vil det være, om ikke dette hus står fuldt restaureret på 100-års dagen.

Klokkerne bør i denne sag ikke blot ringe for de kredse, der af tilhørsmæssige og geografiske årsager står skolen nær, men for alle, der vil styrke et folkeligt arbejde.

For de organisationer, der i sin tid formidlede den lingske gymnastik og som stadig står som komponenter for et folkeligt arbejde med legemsøvelser må det være et naturligt ønske at få mulighed for at bidrage til at sikre den bygning, der her er skrevet om. Om det sker, vil det være et værdigt kapitel at føje til dansk gymnastiks - og deres egen - historie.

Mads Nielsen

Øvelseshuset · et særligt klenodie

Blandt Vallekilde højskoles bygninger er »Øvelseshuset« fra 1884 et særligt klenodie, et værdifuldt kulturhistorisk og arkitekturhistorisk mindesmærke, hvis bevaring ubetinget bør sikres.

To markante perrsonligheder kom til at præge denne bygnings tilblivelseshistorie. Den ene var bygmesteren og læreren Andreas Bentsen og den anden arkitekten Martin Nyrop. Bag dem stod naturligvis højskolens grundlægger, Ernst Trier, som deres forudseende og utrættelige bygherre.

Ernst Trier havde i 1865 som 28-årig oprettet Vallekilde folkehøjskole, og i 1868 knyttede han den to år yngre Andreas Bentsen til højskolen som lærer. Det var en lærertype som i særlig grad måtte interessere den dynamiske Ernst Trier, initiativrig som Bentsen var og med en alsidig uddannelse bag sig, først som tømrer og derefter som lærer. Sin lærergerning ved højskolen forenede Bentsen med praktisk arbejde som bygmester og på få år skabte han i forbindelse med højskolen en håndværkerfagskole, hvis forstander han blev og som han førte frem til en stærk position i dansk håndværker- og bygmesteruddannelse. Andreas Bentsen blev tillige en fremtrædende person i det lokale politiske liv og en af skytte og gymnastiksagens pionerer. I periodens bygningshistorie gør han sig bemærket ved en række kirkebyggeri-

er og andre bygninger med karakteristiske og fremsynede anvendelser af tømmerkonstruktioner.

Allerede ved sin tiltræden ved højskolen indførte Andreas Bentsen legemsøvelser i undervisningen, og i 1872 fik han bygget et første lille øvelseshus i en beskeden træbygning. Som lærer ved håndværkerskolen tilkaldte Bentsen nogle år senere den unge cand. polyt. N. H. Rasmussen, der som Bentsen selv var interesseret i legemsøvelser. De havde begge i Sverige stiftet bekendtskab med Pehr Henrik Lings gymnastik og i 1883 gennemgik Rasmussen et kursus på Lings institut i Stockholm. Erfaringerne herfra satte gang i planerne om byggeri af et nyt øvelseshus. Da Trier var blevet overbevist kunne det ikke gå hurtigt nok.

Andreas Bentsen påtog sig byggeopgaven, dog således at Trier til udformingen tilkaldte som arkitekt den 35-årige Martin Nyrop. Trier var på et tidligt tidspunkt af sin svigerfar, brygger Troels Marstrand, maleren Wilhelm Marstrands bror, blevet opmærksom på den begavede arkitekt. Martin Nyrop havde tidligere, i 1876, været tilkaldt af Trier til mindre arbejder i Vallekilde. Nu i 1883 var Nyrop efter at have erhvervet Akademiets store guldmedalje og efter at være hjemvendt fra sine derpå følgende store rejser til Tyskland, Italien og Frankrig, blevet ansat som lærer ved Akademiet, ja endda foreslået ved besættelse af et professorat, som han dog først senere fik.

Det var således en lovende kombination af sagskundskab der kom til at stå i spidsen for det forcerede byggeri, den trænede 45-årige bygmester og lærer og den ti år yngre, dygtige og anerkend-

te arkitekt. Så vidt man kan se har samarbejdet været upåklageligt og sikkert udbytterigt for begge. Med deres fælles baggrund i tømrerfaget har de planlagt og gennemført dette lille fine bygværk. De oprindelige tegninger er desværre gået tabt, der findes dog en facadetegning af midterpartiet med hovedindgangen, tegnet af Nyrop, og en konstruktionsskitse, hvis endelige udformning også bærer præg af Nyrops hånd.

Det blev en prisværdig hurtigt tilrettelagt og gennemført byggesag, en proces vi nok kunne lære af i dag, hvor alting trods det man kalder rationalisering tager sin ekstra tid. Allerede Lillejuleaften 1883 hejste man kransen, og til fastelavn den 25. februar 1884 indviedes Vallekildes nye øvelseshus med den første præsentation i Danmark af den Ling'ske gymnastik.

Siden da har øvelseshuset været et centrum for Vallekilde højskoles virksomhed og fester, og dertil et Mekka for hele Danmarks dyrkelse af folkegymnastikken, som fik sin livgivende impuls dér hin februardag 1884.

I dag fremtræder øvelseshuset som efter forholdene overordentlig velbevaret. Det er i stadig flittig brug og står samtidig som et synligt minde om en lidt fjern tid med voksende folkelig besindelse og sammenhold efter trange år og med en optimisme og foretagsomhed overfor tidens vanskeligheder, som vi i dag burde kunne lære af.

Alt i bygningen er i dag, bortset fra en primitiv varmeinstallation, helt som oprindeligt. Som den står taler den til os ved sin djærvhed, sin enkle, helt funktionelle plan, sine spinkle, afklarede konstruktioner og sin udtryksfulde udformning med tidstypiske facadedetaljer, materialevalg og far-

ver. Dertil er det en af de bedst bevarede træbygninger i vort for dette materiale vanskelige klima, en værdig repræsentant for en gammel nordisk byggeskik, som vi skal langt op i Sverige, Norge eller Finland for at møde magen til.

Det er en bygning helt i træ og der er arbejdet med alle træbygningskunstens fortrin og muligheder: en spinkel hovedkonstruktion af tømmer, alle beklædninger er af træ, udvendig såvel som indvendig. Udvendig i en festlig blanding af felter med notede brædder og felter beklædt med spån på en skråtstillet underbeklædning, der stabiliserer den spinkle hovedkonstruktion; man sporer den erfarne, økonomibevidste Andreas Bentsens sans for at udnytte materialet fuldtud.

Indvendig er beklædningerne af brædder i små dimensioner, men af udvalgt kvalitet, også her mærker man de to tømruddannede skaberes viden og omhu. I selve den store sal er beklædningen på vægge og loft malet med »ådring« efterlignende ædelt naturtræ, en teknik som nu er næsten uddød, og yderligere prydet med ornamentik i tidens og højskoleåndens stil.

Naturligvis ser man i dag at bygningen både udvendig og indvendig bærer spor af slid i sin næsten 100-årige eksistensperiode, men bedømt ved siden af bygninger af tilsvarende alder er den forbausende velbevaret, særligt når det betænkes, at den er helt af træ. Farverne, de gule overvægge og de røde undervægge er stadig de oprindelige, som Nyrop og Bentsen inspireredes af ved deres Sverigesrejser, men naturligvis noget forvanskede gennem årenes solblegning og vedligeholdelsesforsøg. Der er således nok af oplevelser ved at se bygningen i dag og kende dens historie, men klart

er det at der tiltrænges en ganske gennemgribende restaurering, hvis dette markante historiske bygningsværk skal bevares for nye generationer, helst ikke bare som museum, men også som en levende brugsbygning i højskolesagens og idrættens fortsatte udvikling.

Hvad er da nødvendigt for bygningens bevaring til disse formål? For at belyse det har man nylig foretaget undersøgelser og er nået til at fremsætte restaureringsplaner, som burde være gennemførlige.

Disse planer går ud på at »angribe« bygningen udefra, idet det karakterfulde hovedrum ønskes bevaret med sine bemalede lofts- og vægbeklædninger intakte på deres plads, selv om visse reparationer også her er nødvendige. Ved at foretage den udvendige beklædning og i fornødent omfang forny den, får man mulighed for at indskyde en passende isolering, der med et bedre opvarmningssystem vil gøre salen anvendelig året rundt, også til nye formål. Samtidig opnår man at få sanneret udsatte dele af hovedkonstruktionen og tillige at få opmålt og registreret denne usædvanlige, lette byggeteknik, hvis historie er gået tabt med de mistede tegninger. Ved restaurering på denne måde får man endvidere lejlighed til at analysere farveforholdene på en måde, som gør det muligt at genopmale i netop de farver som Nyrop og Bentsen præsenterede bygningen med ved indvielsen i 1884. Visse installationsforhold, derunder opvarmning og belysning, bør ved istandsættelsen ajourføres, så de respekterer både bygningens oprindelige arkitektur og nutidige krav.

Således istandsat vil det gamle øvelseshus - foruden at genindtage og videreføre den vigtige

funktion i Vallekilde højskoles dagligliv - fortsat stå som den vistnok eneste repræsentant for sin tids danske fortolkning af den ældgamle nordiske træbygningskultur. Den vil stå som et synligt og levende minde om de værdier, dens to ophavsmænd tilførte dansk bygningskultur. For Andreas Bentsens vedkommende repræsenterer den den realitetssans, ildhu og omhu, som prægede hans bygmesterskole på Vallekilde højskole. For Martin Nyrops vedkommende er øvelseshuset hvad vi har tilbage som synligt minde om den frodige træbygningskunst Nyrop få år senere anvendte i et af sine hovedværker, den store Industriudstilling i 1888, som vi nu kun kender fra tegninger og fotografier og som lå på den plads, hvor han senere skulle komme til at opføre Københavns rådhus.

Jo, øvelseshuset ved Vallekilde højskole må og skal bevares.

Poul Kjærgaard

Fri for hænge-mave

Den 25. februar på Vallekilde højskole

Den svenske gymnastik blev øvet første gang den 6. januar kl. 5 om morgenen og vist offentligt den 25. februar 1884 på Vallekilde højskole. De to lærere Niels Hansen Rasmussen og Andreas Bentsen, havde i 1882 været til en gymnastikfest i Stockholm, hvor de så den svenske gymnastik og blev begejstrede. N. H. Rasmussen rejste i 1883 til Sverige for at få en uddannelse inden for denne gymnastikretning. Da han kom tilbage, gik han igang med at træne eleverne, og Bentsen gik igang med at bygge et nyt øvelseshus til afløsning af det gamle.

Der var samlet 700 mennesker til festen, som skulle blive en legende. Digteren Jens Christian Hostrup skrev til lejligheden: »Vi fik ej under tidernes tryk, et bøjet mod, en ludende ryg«, en sang der blev den svenske gymnastiks slagsang. Skolens forstander Ernst Trier holdt en tale, der blev denne gymnastiks ideologiske grundlag, og N. H. Rasmussen viste den svenske gymnastik, som blev den dominerende form for grundtvigiansk legemskultur.

Disse tre komponenter: sang, tale og gymnastik blev grundelementerne i enhver gymnastikfest på landet de næste 75 år.

Blandt tilskuerne var professor Poul la Cour, Askov højskole. Han blev så betaget af den nye gymnastik, at han straks traf aftale med den svenske gymnastiklærer kaptajn C. H. Norlander om et kursus i Sverige. Der meldte sig tolv mænd, der i sommeren 1885 opholdt sig hos Norlander i Lund i to måneder. Disse tolv blev siden kaldt Norlandertylvten og blev pionerer i udbredelsen af den svenske gymnastik på landet. Flere af dem blev ansat som gymnastiklærere på højskoler, hvor den svenske gymnastik først vandt indpas og fandt ud i skytteforeningerne, hvor den i løbet af de næste 15 år fortrængte den militære gymnastik - under hård modstand.

Den svensk/lingske gymnastik

Den svenske gymnastik skabtes af Per Henrik Ling, der både var digter og gymnastikpædagog. Han var præget af romantikken i dens nationale udgave. Grundtemaet i hans digteriske og gymnastiske arbejde var at genrejse Norden, og det skulle blandt andet ske ved at søge til historien og naturen. I digtningen søgte han til historien, *i gymnastikken til naturen*.

Hans gymnastiske udgangspunkt var, at »det er gymnastikkens pligt at lyde naturen«, og den skulle lyde de love, som gør sig gældende i menneskenaturen. Det fordrede kendskab til menneskeorganismen, hvilket Ling søgte at få gennem dissektionsøvelser og anatomiske og fysiologiske studier.

Men for Ling var menneskets natur ikke kun natur i materialistisk forstand, men også ånd i romantisk forstand, thi for romantikerne var natur åndeliggjort natur. Og derfor skulle gymnastik

stikken også være åndeliggjort gymnastik; ellers ville den ikke tilgodese det hele menneske. Ling sagde således, at »En sand gymnastisk Uddannelse maa rettes lige saa meget mod Sjælens som mod Legemets Behov«.

Og hvor legemets behov skulle klarlægges gennem naturvidenskabelige discipliner som anatomi og fysiologi, skulle sjælens behov tolkes gennem åndsvidenskabelige discipliner som historie, digtning og æstetik. Gymnastikken skulle foruden et naturvidenskabeligt grundlag også have en æstetisk form.

Ling delte sin gymnastik ind i fire kategorier:

1. Sygegymnastik eller medikalgymnastik.

Formålet er at lindre og overvinde lidelser ved hensigtsmæssige øvelser.

2. Pædagogisk gymnastik eller friskgymnastik.

Formålet er at gøre kroppen til et lydigt redskab for viljen og forebygge legemlige lidelser.

3. Æstetisk gymnastik.

Formålet er at mennesket legemligt søger at anskueliggøre sit indre væsen, sine tanker og sine følelser.

4. Militærgymnastik eller stridsgymnastik.

Formålet er gennem kampøvelser og fægtning at undertvinge en andens ydre vilje.

I det system er der plads til *alle*: fra de svageste (sygegymnastik) over de almindelige (pædagogisk gymnastik) til de bedste (æstetisk gymnastik).

Det revolutionære udgangspunkt i den lingske gymnastik var, at gymnastikken skulle tilpasses mennesket; det var ikke mennesket, der skulle tilpasse sig bestemte øvelser. Det, som kvalificerede en øvelse, var: i hvor høj grad den egnede sig

til at opnå resultater med menneskets krop, og ikke i hvor høj grad den egnede sig til at opnå resultater, der lå uden for kroppen, for eksempel et måleligt resultat i højdespring.

Norlander formulerede det lingske princip således: »Menneskets egen krop er ikke blot målet, men også midlet, det vigtigste redskab«. I den lingske gymnastik blev kroppen det vigtigste redskab til at opnå et resultat - med kroppen. I overensstemmelse med den lingske tradition forkastede Norlander, at man inden for legemsøvelser skulle gøre alt, hvad der er mekanisk muligt med legemet, »thi det mulige kan være ikke alene unyttigt, men også skadeligt eller i det mindste grimt og uskønt«. Man skulle kun anvende øvelser, der gjorde nytte ved at udvikle sundheden og skønheden i mennesket. Som Norlander sagde: »Den svenske gymnastik optager derfor ingen andre øvelser end dem, der har et *bestemt* mål, nemlig: at udvikle menneskelegemet til kraft og sundhed . . .«

Det levende ord - den levende gymnastik

Den svenske gymnastik fik i slutningen af det nittende århundrede en betydning i Danmark, som overgik, hvad den fik i andre europæiske lande - inklusive Sverige. Det må ses i sammenhæng med den grundtvigske bevægelses særlige betydning for den danske samfundsudvikling og kan belyses ved at se på Grundtvigs nøglebegreb: det levende ord.

Det levende ord blev Grundtvigs våben i kampen mod dødbideriet. En af de institutioner, hvor dødbiderne havde gnavet sig længst ind, var i den

sorte skole: Latinskolen, som var embedsstandens skole.

Grundtvig drømte om en højskole, der skulle bygge på det levende ord til forskel fra latinskolen, der byggede på de døde sprog: græsk og latin.

Latinskolen var i første halvdel af det nittende århundrede stadigvæk en skole for den embedsstand, der under enevælden havde fået en central placering i samfundet. Embedsstandens dannelsesideal var præget af den klassiske dannelse, hvis grundlag var en dyrkelse af den klassiske kultur i Grækenland og Rom. Denne kultur betragtedes som et højdepunkt i den menneskelige ånds udfoldelse. Idealet var derfor at tilegne sig den klassiske kultur på en sådan måde, at ens personlige holdning og udfoldelse blev præget af den. Midlerne hertil var først og fremmest de klassiske sprog.

Den filantropiske strømning i slutningen af 1700-tallet rokkede ikke ved en klassiske dannelse. Men under påvirkning af det borgerlige samfunds udvikling med dets krav om realfag, udspandt der sig i 1830'erne og 1840'erne en diskussion om den lærde skoles dannelsesværdi. I denne diskussion forsvarede den senere biskop J. P. Mynster i 1832 studiet af de gamle sprog med, at »de paa mange Maader« befordrede »Sjæleevnernes Udvikling«: de var »gymnastiske Øvelser for Sjælen«.

Udtrykket antyder en analogi mellem sjælens evne og legemets muskler. Ligesom man kan optræne de enkelte muskler ved visse bevægelser, kan man ifølge Mynster optræne de enkelte sjæleevner ved visse former for tankevirksomhed. Men - og det er afgørende i denne sammenhæng - studiet af

de klassiske sprog var alene »gymnastiske øvelser for sjælen« og havde ikke er parallel i gymnastiske øvelser for legemet - som jo ellers var en vigtig del i denne kultur. Det var først filantropisterne, som gav studierne af klassisk kultur denne udvidelse.

Over for den klassiske dannelses åndsgymnastik satte Grundtvig det levende ord, som blev grundlaget i han radikale opgør med dette dannelsesbegreb, der byggede på en idealistisk verdensforståelse. Det levende ord blev for Grundtvig: »en urokkelig Mur mod al idealisme«, der er det samme som »al Nægtelse af *det legemliges* fornuftige Virkelighed«.

Den klassiske dannelse var for Grundtvig livsødelæggende, fordi den fornægter de erfaringer kroppen gør og fører til en undertrykkelse af naturen. Frigørelsen bliver i Grundtvigsk forståelse: at fremme forbindelsen mellem kropslige og åndelige erfaringer, eller som han poetisk formulerede det i et digt:

Aand med Støv og Støv med aanden
 Har dog hver sin egen Vis,
 Som med Munden kappes Haanden
 Om at vinde Livets Pris:
 »Haand og Mund« det er det hele,
 Men indbyrdes de som Dele
 Vexelvirke underlig.

Med andre ord: frigørelse er at fremme vekselvirkningen mellem det, der naturligt hører sammen - uden at være det samme. Manden og kvinden hører for eksempel sammen - uden at være det samme. Og manden og kvinden må vekselvirke »underlig«, hvis ikke en af parterne skal virke undertrykkende.

Grundtvig gjorde op med den dualistiske opfattelse ved at henvise til de erfaringer, mennesket gør: »Thi det er jo unægteligt, at Mennesket bestaar af noget Legemligt og noget Aandeligt, som tilsammen udgiøre Et, sammensmelte i *selvbevidsthed*, der jo hverken giælder blot vor *legemlige* eller blot vor *aandelige*, men vor *menneskelige* Tilværelse - den fornuftige Personlighed - der er et Samfund af begge. Om dette vidunderlige Samfund overbevises vi ogsaa daglig, naar vi *tale* og *høre*, thi da giøre vi netop den Erfaring, der paa det nøieste svarer til vor blandede Bevidsthed: vi erfare giennem *Hørelsens Sans* ikke alene noget *Legemligt - Lyden* - men ogsaa noget *Aandeligt - Ordet*; thi Ordet er . . . et unægteligt Vidnesbyrd om den inderlige Forbindelse mellem Aand og Legeme, der *selv i Sandseverdenen* aabenbarer sig; en urokkelig Mur mod al Idealisme: al Nægtelse af *det Legemliges* fornuftige Virkelighed«.

For Grundtvig var ånd uden legeme et spøgelse. Og undertrykkelse og selvundertrykkelse havde et kropsligt udtryk, ligesom selvbevidsthed og frigørelse. For grundtvigianerne blev gymnastikken et *middel* til at fremme vekselvirkningen mellem ånd og legeme og således bekæmpe undertrykkelsen og selvundertrykkelsen.

Det hele menneske

I sin indvielsestale af øvelseshuset knyttede Ernst Trier en forbindelse mellem den svenske gymnastik og Grundtvigs opgør med den klassiske dannelses adskillelse af det legemlige og sjælelige: »Det hører med til vort Menneskelivs Gaade, at der er en dyb, inderlig Sammenhæng mellem Sjæl

og Legeme, derfor skal vi ikke overse Betydningen af dette sidstes Dannelse for det førstes Skyld«. Han sagde videre, at lige siden han begyndte sin højskolevirksomhed i Vallekilde i 1865, havde den ledende tanke været »at drage og hjælpe frem det inderste i Mennesket hos Ungdommen, der samles her, at *det gudsbilledlige* og dermed det ægte menneskelige maa komme til sin Ret, og det i den folkelige Skikkelse, det maa tage her i Danmark. Der er intet bedre Middel dertil end at lade det levende Ord lyde på Modersmaalet«.

Men efter af N. H. Rasmussen havde gjort ham opmærksom på den svenske gymnastik, var han overbevist om, at den også skulle ind som et led i *folkeopdragelsen*; den skulle være et middel til at det gudsbilledlige - det ægte menneskelige - kunne komme til sin ret. Når det lykkes, »Ja, da kommer Hovedet til at indtage sin Plads, »med Øjet, som det skabtes, himmelvendt, lysvaagent for alt stort og skjønt her neden«, da hvælver sig Brystet, saa vi faar indtryk af, at et Hjærte højt og frit kan banke der inden for, mens vi bliver fri for den Hænge-Mave, der kun synes alt for meget at tyngte Mennesket nedad«.

Trier fremhævede, at legemsøvelser skulle sigte mod at udvikle *sjælelige* egenskaber som selvovervindelse og mod, ligesom de skulle modvirke tilbøjeligheden til dorskhed, dvaskhed og magelighed. Men, sagde han videre, undervisningen skulle dog ikke kun tage sigte på forskellige sjælelige evners udvikling, men »paa det *hele menneske* med alle dets Ævner, men ogsaa med hele dets Bestemmelse for Øje, saa vi al Tid mindes at naar Gud skabte os i sit Billede, var det ikke

alene med Hjærte for Aand, men ogsaa saaledes, at *det* skulde huses i dette Legeme«, hvori Gud havde præget sit åsyn.

Dette synspunkt er et radikalt opgør med dén kristne tradition, der bygger på de jødisk-hellenske dualismer mellem godt og ondt, sjæl og legeme, som i den historiske proces glider sammen til, at sjælen bliver det gode og legemet det onde. Grundtvig rasede mod denne tradition og så det levende ord som et bolværk mod dens livsødelæggende virkning. Dog forblev der stærke platoniske træk i den grundtvigske legemskultur; ofte blev det fremhævet, at legemet skulle være en sund bolig for sjælen.

Der var langt fra Triers tale om, at den svenske gymnastik skulle hjælpe det gudsbilledlige til sin ret hos bønderne - til den degn, der før bonde-reformernes påbegyndelse i 1870'erne skrev: »En Bonde i Almindelighed er efter sin naturlige Beskaffenhed og slette opdragelse det elendigste og sletteste Menneske, man kan have med at gøre. Af Naturen er han ond og haard, og formedelst Opdragelsen, som gør ham værre, er han egensindig, egennyttig, stolt, ukærlig og misundelig, selvraadig og genstridig, haard og grum, saa man med Billighed maa sande . . . : Var Bonden ikke bunden, blev han værre end Hunden«.

Med den svenske gymnastik gik grundtvigianerne igang med at få sat »skik på ka'len«.

Uddannelse af delingsførere

Uddannelsen af delingsførere blev afgørende for udviklingen af den lingske gymnastik på landet. De første blev uddannet i 1885 på delingsførerkursus afholdt af højskoler; fra 1889 skete det i et vist

samarbejde med De danske Skytteforeninger. Efter århundredskiftet blev der på en række folkehøjskoler oprettet delingsførerskoler. Når eleverne tilmeldte sig kunne de samtidig tilmelde sig en delingsførerskole og dér - som en del af højskoleopholdet - tage en delingsføreruddannelse.

Som de første folkehøjskoler oprettede Hadsten og Elbæk i 1903 delingsførerafdelinger. Vejstrup fulgte i 1904, Ryslinge i 1905 med Jens Ovesen som leder; og i 1914 begyndte Ollerup folkehøjskole med Niels Bukh som leder.

Delingsførerskolen i Ollerup blev startet ved, at Niels Bukh købte »Borgen«, hvor han den første vinter fik 12 elever. Elevtallet voksede år for år, så i 1920 åbnede Niels Bukh sig egen gymnastikhøjskole, som han byggede ved siden af folkehøjskolen. På gymnastikhøjskolen fik alle elever en delingsføreruddannelse, som et led i et højskoleophold.

Primitiv gymnastik - en ny arbejdsmåde

Grundlaget for Ollerup Gymnastikhøjskoles utrolige ekspansion blev den gymnastik, som Niels Bukh fra 1915 til 1920 under påvirkning af Elli Björkstén udarbejdede, og som han kaldte primitiv gymnastik.

Primitiv gymnastik var ifølge Bukh en ny metode til at nå det mål, som den lingske gymnastik sigtede mod: legemlig fuldkommenhed. I 1922 udgav han en grundbog, hvori han skrev: *»Primitiv Gymnastik er ikke et nyt System, men en ny gymnastisk Arbejdsmaade, der, med Frihed i Valg af Midler, har til Maal at bibringe Ungdommen Legemskultur«.*

Hans synspunkt var, at den svenske gymnastik ikke var rationel nok. Som ung havde han gjort den erfaring, at karlene stadig var stive, skæve og krumbøjede og hurtigt blev forpustede, selv når de havde dyrket gymnastik i flere år. Bukh mente, at årsagen til kløften mellem ideal og virkelighed var, at Lings arvtagere havde spændt hans ide ind i et gymnastisk system, der hindrede ideens fulde udfoldelse.

Han ville med sin primitive gymnastik frigøre den rationelle kerne i den lingske gymnastik. Han sagde, at den »udsprang af Ønsket om at frigøre den rationelle Gymnastik for al hæmmende Systematik«.

Bukhs synspunkt var, at den bedste metode til at frigøre den rationelle kerne og lade ideen komme til udfoldelse var *tempo*. Og det blev det mest karakteristiske træk i den nye arbejdsmåde. Han arbejdede i et tempo og med en kraftudfoldelse, som var fuldstændig uhørt og uset inden for den svenske gymnastik. Det førte til en voldsom kritik. Men han forsvarede sig med, at det var nødvendigt at arbejde hårdt og effektivt for et nå målet, thi det var stærke kræfter, der skulle modvirkes: »Naar det er saadan, at dagligt Erhvervsarbejde for hvert Aar, der gaar, har op imod 3000 Timer, hvori det kan gøre sin Indflydelse gældende paa den arbejdende Ungdoms legemlige Forhold - og Gymnastikken derimod kun ca. 50 Timer - saa *maa* man forstaa, at der *skal* arbejdes haardt, hvis der virkelig skal ske noget af Betydning«.

Kvindegymnastik

Snoghøj Gymnastikhøjskole blev oprettet i 1925 af

Jørgine Abildgaard og Anna Krogh, som begge i en årrække havde uddannet delingsførere på Hadsten folkehøjskole.

De begyndte med 25 elever, men skolen voksede hurtigt, og snart var det normalt med 100 elever om vinteren og 170 om sommeren. Der var kun piger, i modsætning til Ollerup Gymnastikhøjskole, der havde drenge om vinteren og piger om sommeren.

Snoghøjpigerne (Jørgine Abildgaard, Solvejg Bording med flere) lagde stor vægt på, at gymnastikhøjskolen både var hjem, skole og kirke for eleverne, hvilket fik betydning for skolens udformning. I 1933 indviedes en kirke, som var blevet bygget på skolens grund. Dermed var de fysiske rammer skabt for en forbindelse mellem Guds ord fra prædikestolen og den levende gymnastik i gymnastiksalen.

Den åndelige gymnastik

Etik og æstetik blev centrale elementer i Snoghøjgymnastikken. Form blev det middel, hvormed Snoghøjpigerne ville give gymnastikken et etisk indhold. At give bevægelserne form var »frivillig Opdragelse til Selvtugt«, og således en etisk opdragelse. Ifølge Snoghøjpigerne var der stor forskel på *motionsgymnastik* og *formgivende gymnastik*, nemlig den, »at, i Motionsgymnastik gælder det blot om at faa Bevægelse, det gør ikke saa nøje, om Bevægelsen udføres saadan eller saadan; men i den formgivende Gymnastik skal hver Bevægelse udføres *rigtigt*, det vil sige nøjagtigt saadan som Lederen kræver det. Sagen er, at Gymnastikken har baade en fysiologisk og en

anatomisk Baggrund, men den hviler ogsaa paa et æstetisk og et etisk (opdragende) Grundprincip«.

Ligesom Bukh vedkendte Snoghøjpigerne sig også det lingske udgangspunkt, men hvor man på Ollerup gymnastikhøjskole betonedede den materielle indfaldsvinkel, betonedede man på Snoghøj gymnastikhøjskole den åndelige. I Snoghøjgymnastikken skulle der være »en sjælelig Afspejling« i de legemlige bevægelser.

Når Snoghøjpigerne brugte en analogi for at forklare deres syn på gymnastikken, henviste de ikke som Bukh til fodermesteren, men som Björkstén til kunstneren. Ligesom kunstneren, når han former menneskekroppen i marmor, får noget »indre« til at stråle ud af kunstværket gennem ret afpassede muskelspændinger og rene linjer, således får gymnastiklederen, hvis hun kan sit håndværk, også noget »indre« til at afspejle sig i levende menneskekroppe gennem ret afpasset muskelarbejde og linjevirkninger.

Og ligesom kunstnerne arbejder med symboler, gjorde Snoghøjpigerne det også. Bøgegrene - et symbol på det nordiske - blev ofte benyttet til gymnastikopvisninger, hvor de for eksempel indgik i indmarchen til sangen: Som en rejselysten flåde.

Snoghøj blev centrum for »den åndeliggjorte gymnastik«.

Muskelkraft og åndskraft

Med Snoghøjpigerne blev den åndeliggjorte gymnastik udviklet til det ekstreme, men i opfattelsen af gymnastik lå Snoghøjpigerne på linje med en række førende folkehøjskoler, hvor gymnastikken

spillede en stor rolle: Askov, Rødding, Vallekilde, Ryslinge, Frederiksborg med flere.

Jørgen Bukdahl, Askov, blev i 1930'erne og 1940'erne chefideolog for højskolegymnastikken. Ved utallige delingsførermøder trak han det historiske grundlag for forbindelsen mellem gymnastik og højskole op, og fortolkede det ind i en aktuell sammenhæng.

Bukdahl videreførte Ernst Triers parallelisering mellem det levende ord og den levende gymnastik. For ham var den levende gymnastik en legemliggørelse af det levende ord. Det levende ord skulle være til stede i en gymnastikopvisning: »hint Ord skal være usynligt til Stede, ogsaa hvor der ikke tales, det vil sige at for eksempel en Gymnastikopvisning, der sker i Nuet til Glæde for Hold og Tilskuere, godt kan give Ekko af Stefens' Tale og Lings Virke«. Sagt i et grundtvigiansk sprog: en levende gymnastik skal være historisk-poetisk tale - uden ord; historisk - fordi den forholdt sig til den (gymnastik)historiske arv; poetisk - fordi den ligesom et kunstværk byggede på tolkning og tydning.

Den levende gymnastik havde sin modsætning i den døde gymnastik, der ikke udtrykte åndskraft, men kun muskelkraft. Snoghøjpigerne antydede ofte, at Ollerupgymnastikken mere byggede på kraft end Snoghøjpigerne, som (underforstået) mere byggede på ånd.

Ifølge Bukdahl var død gymnastik en gymnastik, som kun udtrykte muskelkraft, hvilket for ham var det samme som at forfalde til sport: »En fysisk sund og veltrænet Ungdom er et godt og et stort Maal, men hvis det saa ikke samtidig er en vaagen Ungdom, saa er det værre end ingenting; saa har

vi en dvask muskuløs Livlighed parret med falske Illusioner om, hvad Karakter og Holdning egentlig er, saa er Gymnastikken blevet sit eget Formaal og smuldrer op der, saa er Sporten og Idrætten blev Tidsfordrivets Fange, ja, et Livsindhold, saa har vi Cykelrytteren, der med Tungen ud af Halsen hænger over Styret et Par Meter Foran Maalet«.

For Bukdahl og højskolefolk blev sport betragtet som ren naturalisme, hvor der kun gælder en kvantitativ målestok, for eksempel tiden, hvori- mod en kvalitativ målestok som form er væk. For dem gjaldt det ikke om at komme først ved hjælp af muskelkraft, men om at legemliggøre det levende ord ved hjælp af åndskraft.

Bukdahls forståelse af sport afspejlede en generel holdning i folkehøjskolen. Sport blev betragtet som vulgær, frivol, ukultiveret, åndsforladt og umoralsk. Den havde ikke som gymnastikken et mål uden for sig selv; den byggede på *måling* og ikke på *mådehold*.

Der var en verden til forskel mellem cykelrytteren, som med tungen ud af halsen hænger over styret for at komme først, og så Snoghøj pigerne, som med bøgegrene i hånden lavede gymnastik.

Solvejg Bording sagde, at »Gymnastikken hører hjemme i Kroppens Verden; men saa forunderligt er Livet, at denne Kroppens Verden, der hører Jorden til, kan gennemlyses af Aand og naar det sker, bliver Gymnastikken netop den Ordets Tjener, som den altid skal være«.

Gymnastikken skulle legemliggøre ordet og være dets tjener. Men denne opfattelse af den levende gymnastik markerede et skred i forhold til Grundtvigs opfattelse af det levende ord. For

Grundtvig var det levende ord vidnesbyrd om forbindelse mellem ånd og legeme, der skulle gå *frem* og *tilbage* i »venlig vekselvirkning«. For Solvejg Bording derimod var den levende gymnastik blevet til åndens tjener. Forbindelsen mellem ånd og legeme gik *nede* fra kroppens og jordens verden *op* i åndens og himlens.

De platoniske elementer, som hele tiden havde spillet en rolle i højskolegymnastikken, kom i Snoghøjgymnastikken til fuld udfoldelse. Modsat kom de materialistiske elementer i denne gymnastik til fuld udfoldelse i Ollerupgymnastikken.

Der skete en spaltning af den grundtvigske forståelse af forholdet mellem ånd og legeme - og begge retninger førte til en dæmonisering af både krop og ånd.

Ove Korsgaard

Det ovenstående er hentet fra Korsgaards bog, »Kampen om kroppen - dansk idrætshistorie gennem 200 år«, der udkommer på Gyldendals Forlag i april 1982.

Øvelseshus og økonomi

På de foregående sider i årsskriftet har I kunnet læse om øvelseshuset i historisk og nutidig belysning, og der har været glimt af den aktuelle gymnastikdebat i Danmark.

Men tilbage står naturligvis spørgsmålet om, hvorledes vi forestiller os at hele projektet kan gennemføres.

I professor Kjærgaards artikel er der en beskrivelse af, hvorledes salen skal restaureres, og med disse planer bevæger vi os i 1981-priser omkring den runde million. Dertil kommer så, at vi skal have bygget underjordiske omklædnings- og baderum, som efter en foreløbig udregning vil koste en halv million - også i 81-priser. Endelig skal vi huske på, at hele sagen skal projekteres, byggeriet skal finansieres og de store regninger kommer ikke i 1981, men i 1983. Alt i alt medfører dette, at vi regner med samlet pris på projektet på 2,5 millioner kroner.

Det bliver nu en helt afgørende opgave for os at få klarlagt *inden den 1. august 1982* om vi kan rejse denne kapital. Og mens vi fra skolens side søger at ordne finansieringen arbejder arkitekterne Poul Kjærgaard og Hans Cramer-Petersen samt ingeniør Palle Hauch på at få hele projektet færdigt.

Dette grydeklare »tilbud« står vi altså med til næste sommer - og har forhåbentlig penge til at virkeliggøre det i 1982-83, så salen kan blive fejret ved efterårsmødet 1983 i nyrestaureret stand.

Vi har allerede været i undervisningsministeriet hos direktøren for den afdeling højskolerne er placeret i, for at orientere embedsmændene om sagen. Vi mødte megen sympati, men det stod også klart, at inden vi kan møde mere end sympati må vi på den måde det traditionelt gøres på inden for de frie skoler, dokumentere, at der er både vilje og behov bag projektet. Kort og godt: Vi må selv skaffe nogle penge inden ministeriet vil lukke op for de lånemuligheder, der måtte være.

Og de penge kan vi kun skaffe ved at gå ud til organisationer, fonde og enkeltpersoner med denne enestående sag og spørge, om man vil være med til at sikre, at vi på én gang bevarer et gymnastik- og arkitekturhistorisk klenodie og får en velfungerende, tidssvarende gymnastiksal.

Via dagspresse og tidsskrifter har vi søgt at gøre opmærksom på, at bidrag til *giro 1 49 29 77, Vallekilde højskoles Øvelseshus, 4534 Hørve*, er fradragsberettigede på selvangivelsen på de sædvanlige betingelser, hvilket vil sige, at det man giver ud over kr. 100,00 kan trækkes fra - dog maksimalt kr. 1.000.

Beløbene drypper stille og støt ind på giroen. *Brug det girokort, der er indlagt i årsskriftet!* Det er vigtigt for os, at så mange som muligt bakker sagen op. Der er kommet adskillige bidrag på 20,00 eller 25,00 kroner, og dem er vi også glade for. Og det er dobbelt vigtigt med de bidrag der kommer her i starten af forløbet. Regningerne på

jordbundsundersøgelser m.v. er kommet og skal betales!

Vi har skrevet ansøgninger til den folkelige idræts to organisationer - DDGU og DDSG&I - og vi har haft møder med ledende folk fra de to organisationer for på nærmeste hold at orientere om projektet.

Desuden vil vi nu søge hos de private fonde, der har en formålsparagraf, som omfatter et projekt som vores. Men det skal ikke være nogen hemmelighed, at i dette spil vil vore muligheder være mærkbart svækkede, hvis ikke vi for en ganske massiv opbakning fra de to store organisationer, som begge bygger videre på det arbejde, der for snart 100 år siden startede netop i øvelseshuset.

Det er vort inderlige håb, at fremtiden vil vise, det ikke var et luftkastel dette årsskrift handlede om. Betingelsen er, at vi ved opbakning fra gymnastik- og højskoleinteresserede over hele landet kommer halvvejs til de 2,5 millioner i løbet af det næste halve års tid.

Tak, hvis du vil hjælpe os på vej.

Finn Slumstrup

Nyt fra Vallekilde Højskole

Medarbejdergruppen

Når man sidder og ser tilbage på de tolv måneder siden sidste årsskrift gik i trykken i november 1980, er der sket en enkelt vigtig tilføjelse i medarbejdergruppen. Fra den 1. maj er *Michael Rother* ansat som lærer i rytmisk musik. Michael er 33 år, uddannet blandt andet på Københavns Universitet, og vi valgte ham blandt 14 ansøgere, hvoraf der var flere særdeles kvalificerede. Det er Michael også, og i de forløbne måneder er han begyndt at vise, at han ikke blot er det i teorien, men også i praksis. Hans hidtidige undervisnings-erfaringer stammer fra gymnasier, og det er naturligvis en forandring at komme til en kostskole, men vi tror Michael finder de positive forandringer er i flertal. Vi har længe ønsket at få en lærer i rytmisk musik knyttet til skolen. Faget dukker op på stadig flere højskoler i disse år, og i forbindelse med alle de udlejningskurser vi har med jazz og anden rytmisk musik, har vi en hel del elever som kommer hertil overbeviste om, at vi har en kompetent undervisning i disse nye musikformer - og det har vi altså også nu!

Bortset fra denne tilføjelse er medarbejdergruppen stabil. Men nu har vi på to efterårsmøder efter hinanden oplevet, at gamle elever siger det jo er meget godt med den stabilitet, men vi er alli-

gevel for beskedne og burde i årsskriftet give en samlet opstilling af hele medarbejdergruppen. Det har vi taget til efterretning, så her følger en alfabetisk liste over hvem vi er på Vallekilde i efteråret 1981. Sådan en liste vil vi ikke lave hvert år - men nu har I en fortegnelse som I kan vurdere de kommende års forandringer ud fra:

- Jørn Fugl, lærer. - Underviser blandt andet i arbejderbevægelsens historie, teater og idræt - ansat 1.9.1974.
- Lene Gedde, lærer. - Matematik, havebrug og økologi - ansat 1.10.1965.
- Poul Otto Gedde, lærer. - Socialpsykologi, økonomi, foto m.m. - ansat 1.10.1965.
- Jytte Gynther, sekretær. - Ansat 1.11.1974.
- Anne Marie Jensen, køkkenassistent. - Ansat 1.5.1971.
- Knud Møller Jensen, pedel. - Ansat 1.5.1980.
- Edith Juul, gartner. - Ansat 1.5.1947.
- Laurits Møller, bestyrer af skolens landbrug. Ansat 1.11.1935.
- Birgitte West Nielsen, lærer. - Keramik, dramatik m.m. - Ansat 1.11.1976.
- Thor West Nielsen, lærer. - Energi, pædagogik, film - ansat 1.1.1976.
- Dagny Pedersen, køkkenchef. - Ansat 1.5.1955.
- Eva Petersen, køkkenassistent. - Ansat 15.8.1978.
- Michael Rothe, lærer. - Rytmask musik - ansat 1.5.1981.
- Finn Slumstrup, forstander. - Politik, u-landspolitik, nyhedsmedier o.a. - Ansat 1.5.1979.
- Vibeke Slumstrup, lærer. - Tekstiltfag, ulandsproblemer. - Ansat 1.5.1979.
- Maj-Britt Sørensen, køkkenass. - Ansat 20.8.1979.

Holmer Trier, lærer. - Tegning, maling og kunstforståelse - ansat 1.5.1954.

Herdis Veit, lærer. - Litteratur og musik - ansat 1.5.1955/1.10.1958 og igen fra 1.8.1968.

Til alle disse faktiske oplysninger, som jo taler deres eget sprog, skal der dog føjes et par bemærkninger.

Den 13. oktober kunne *Edith Juul* fejre 60 års fødselsdag. Det blev en fin fest, og det er betegnende for Ediths beskedenhed, at der udtrykkeligt ikke måtte holdes taler ved festen. Til gengæld brugte vi Højskolesangbogen så meget desto flittigere. Og skønt Edith måske hellere var fri, skal det alligevel markeres her i årsskriftet, at hun gennem årene har ydet en kolossal arbejdsindsats på Vallekilde. Med en uhyre værdifuld kombination af ansvarsbevidsthed og skønhedssans passer hun skolens parklignende have på en måde, så kun vi inden for murene ved, at arbejdsbyrden egentlig er alt for stor, hvilket dog ikke forhindrer hende i med fleksibilitet at glide ind, hvis der er et hul i køkkenets bemanning. Og hun får også tid til, takket være solidariteten med skolen, at huske det, vi andre glemmer. At hun så også er en i ordets bedste forstand klog kone gør det dobbelt glædeligt, at det kun var 60 hun blev. Og da helbredet er godt, nærer vi håb om at have hende i staben mange år endnu.

Mette Thomsen, som skulle være gæstekunstner i de første tre måneder af vinterskolen 1980-81, faldt så godt til, at vi forlængede hendes ophold til at vare hele vinteren. Hendes magisterkonfe-

rens om »Bildende kunst og almen dannelse: Æstetiske aktiviteter på nogle danske folkehøjskoler« er nu blevet omskrevet til et bogmanuskript, og forhandlingerne med Gyldendal er ført succesfuldt til ende, idet bogen udkommer til april. Vores rolle var dels at give arbejdsro, dels sammen med Askov Højskole at skaffe nogle penge til udgivelsen - nærmere betegnet 21.000 kroner, som bogproduktionen ville fordyres med, fordi det bliver en gennemillustreret bog. De penge har vi også fundet takket være Foreningen for Folkehøjskoler og Jorcks Fond. Foruden at det i sig selv er værdifuldt med en bog om et forskningsmæssigt helt uopdyrket område, er vi også lidt stolte af, at gæstekunstnerordningen således giver et såre konkret resultat.

Sommerens gæstekunstner var den ægyptiske maler og batikkunstner *Ibrahim Youssef*. Han gik med liv og lyst ind i opgaven, var aktiv og gæstfri over for eleverne, og fik ikke blot lejlighed til at udstille på skolen, men også i »Huset« i Asnæs.

Årets kurser

Vinterskolen 1980-81 startede i november med kun 40 elever, men fra januar kom der yderligere 35 til, som ville have et 4 måneders højskoleophold. Det var bestemt ikke problemfrit at udvide holdet så voldsomt, for de 40 havde haft et par gode måneder før jul. Men en ny balance blev etableret, og vi fik en anstændig højskolevinter ud af det.

Med den nye årsrytme havde vi blot en uges luft mellem vinterskolens slutning og sommerskolens start, og vi kunne glæde os over, at det blev en stor sommerskole, hvor vi både i juni og juli

måtte afvise elever fordi der var fuldt optaget. Det var en sommer med mange gode elever, og stod bygningen af solfangeren end som det store ydre tegn på arbejdet, så var der også på mange andre hold godt højskolearbejde.

Som vi skrev i sidste årsberetning ville vi nu også forsøge os med et par korte kurser. Ugekurser havde man første gang på Vallekilde i 1913, og derefter uafbrudt helt frem til 1967. Nu mente vi tiden var inde til at prøve igen - både af pædagogiske og økonomiske grunde. Vi samlede 62 mennesker til kurset om »Odsherred - en egn og dens kunstnere« og det halve til »Musik i Danmark«. Men da vi kunne gennemføre kurserne med kun én gæstelærer pr. kursus - henholdsvis *Hanne Christiansen* og *Birthe Zander* - ved siden af skolens faste stab, så var det en økonomisk acceptabel start, og pædagogisk var der så mange udfordringer og glæder i arbejdet, at vi har besluttet også at lave kortkursus i 1982. *Disse ugekurser er en god lejlighed også for gamle Vallekilde-elever til atter at komme på højskole!* I kan studere kursustilbuddene nærmere i den folder, der er vedlagt i årsskriftet.

Vinterskolen 1981-82 begyndte den 25. oktober og den er fyldt helt op med 75 elever, så vi blot har plads til 7 - 8 stykker fra januar - og den håndfuld har meldt sig for mange måneder siden.

Alt i alt har 1981 formet sig på en sådan måde, at der er kommet langt flere elever end vi havde turdet regne med. Det fylder os med glæde, og det er naturligvis også med til at vi økonomisk kan holde kursen selv om vi i efteråret fik aflysninger med mere eller mindre kort varsel på hele fem udlejningskurser! Et klart varsel om de øko-

nomisk stadig mere usikre tider. Derved kom udlejningen til at indskrænke sig til to ugekurser med jazz, studenterkredsens sommerstævne, som også var på en uge, en week-end med lærere fra Asmindrup samt den årlige Folkevirke-dag.

Skolens bygninger

Dette nummer af årsskriftet har i særlig grad sat søgelyset på det gamle øvelseshus. Men det kan være rimeligt at anføre, at vi også på anden måde arbejder med skolens bygninger. Vallekildes gamle, særprægede bygningskompleks har altid haft ry for at være godt vedligeholdt, men den daglige drift slider kolossalt på selv solide bygninger, og vi har derfor ment, at der nu var behov for en særlig indsats. Det er yderligere nødvendiggjort af, at vi mærker en af skævhederne i den tilskudslov vi fik for en halv snes år siden, idet vi har gamle bygninger med stort vedligeholdelsesbehov, men da vi ligger i landzone har vi en lav vurdering på de gamle bygninger. Vort tilskudsgrundlag til vedligeholdelse var under 16. alm. vurdering 226.000 kroner om året (det betyder altså, at op til det beløb vil staten refundere 85 pct. af udgifterne) og umiddelbart ser det ud til, at 17. alm. vurdering blot vil hæve dette beløb til 247.000 kroner.

I denne situation har vi søgt - og fået - en ekstraordinær vedligeholdelsesportion med et tilskudsgrundlag på 440.000 kroner, som skal bruges inden for treårsperioden 1981-83. Penge er søgt til at vi kan få restaureret udsmykningerne i foredrags- og billedsal, få sat dobbeltvinduer og mere tidssvarende radiatorer i de samme lokaler, få understrøget skolens tag og udført forbedringer i

fyrrummet. Alt dette er allerede sket, men den store del af projektet er en plan om forbedring af elevværelserne, elevgangene og badeværelser samt toiletter på disse gange. På disse områder er vi efterhånden så dårligt kørende, at en virkelig forbedring er påkrævet for at vi fortsat kan være konkurrencedygtige i dagens Danmark.

Zander Olsens tegnestue i Holbæk er nu ved at udarbejde projektet, og når vi kendet det og dets pris skal vi så tage stilling til, om vi vil søge det udført i løbet af nogle år, eller om vi vil søge at få et lån så vi kan foretage et stort spring fremad.

Vi er glade for den ekstraordinære pulje, ministeriet efter ansøgning har givet os, men vi har naturligvis heftet os ved, at ministeriet i bevillingsskrivelsen fortæller os, at selv når vi har fået denne ekstra tildeling, så ligger Vallekilde under det gennemsnitlige vedligeholdelsesbeløb pr. årselev på landets højskoler!

I den del af bygningsudnyttelsen, der ikke kræver ekstra udgifter, har vi drøftet om vi bruger bygningerne effektivt nok. Og det har medført, at Pejsestuen er blevet til et meget velfungerende tekstilværksted og at St. Havestue er blevet opholdsstue i stedet. Karnapstuen er nu malerværksted, musikundervisningen foregår i Granstuen og foredragssalen, og dramatikken har til huse i Festsalen. Disse rokeringer lavede vi i samarbejde med vinterholdet, og det samme gælder indretningen af et grovværksted i den røde garagebygning ved siden af Edith og Niels Juuls hus. Disse ændringer kostede minimalt, og gav en række forbedringer.

Skolekredsen

Den årlige generalforsamling fandt sted den 20. maj. Der var mødt 45 medlemmer, og under Poul Christensens sikre ledelse fik mødet et roligt forløb. Der var enstemmig godkendelse af det regnskab Finn kunne forelægge, et regnskab der viste en omsætningsforøgelse i forhold til året før på godt en halv million til kr. 3.150.642 og en resultatforbedring på ca. 150.000 kroner til et overskud på kr. 10.117 efter afskrivninger.

Og der var en tilsvarende enstemmighed ved bestyrelsesvalget, hvor *Kristian Brøns Petersen*, *Helge Larsen* og *Niels Steffensen* var på valg. De var alle villige til at modtage genvalg - og det fik de altså enstemmigt.

Ved det efterfølgende konstituerende bestyrelsesmøde var der endelig fuld enighed om, at Brøns Petersen fortsætter som formand og Helge Larsen som næstformand.

Årets møder

Elevmødet var for andet år i træk placeret i en week-end midt i juni. Vi blev bekræftet i, at mødet har fundet den rigtige placering, og den sidste søndag i november skal vi have en drøftelse mellem elevforeningens bestyrelse og medarbejdergruppen om hvordan mødet kan få det bedst mulige indhold. - I øvrigt kan I læse mere om elevmødets forløb længere fremme i årsskriftet.

Efterårsmødet havde også for andet år i træk fået det nye format med start fredag eftermiddag og slutning sent søndag eftermiddag. Også den form vil vi holde fast ved, og mødet fik et forløb, vi var meget glade for. Denne glæde gik dels på

efterårsmødets kvalitet, dels på tilslutningen som var stigende i forhold til de foregående år.

Der var så mange, der boede på skolen under mødet, at vi kun havde ganske få ledige senge. Vi vil ikke maskere, at vi finder det af ganske særlig betydning, at efterårsmøderne ikke blot præges af egnens solide folk og af trofaste elever, som var på Vallekilde for snart mange år siden, men at der ved siden af disse to helt uundværlige grupper også begynder at komme unge deltagere, som var elever for ganske få år siden. Deres deltagelse er helt nødvendig, hvis efterårsmøderne skal være levende virkelighed som ikke blot har en glørværdig fortid, men også en spændende fremtid.

Mødets åbning fredag eftermiddag i foredragssalen havde 150 tilhørere til professor *Poul Kjær-gaards* spændende gennemgang af Martin Nyrops liv og virke. Vi havde bedt Kjærgaard tale ikke blot om øvelseshuset, men om Nyrops arbejder i det hele taget, og det solide foredrag, som var ledsaget af en velkomponeret lysbilledserie, satte virkelig vort bygningskompleks ind i en større sammenhæng.

Om aftenen havde jubilarmiddagen i gymnastiksalen samlet halvandet hundrede mennesker. Efter middagen var vi i foredragssalen, hvor Thor fortalte om solfangerprojektet og viste lysbilleder derfra, mens Finn berettede om, hvordan vi tænker os den store sag med øvelseshuset virkeliggjort.

Derefter gik vi tilbage til kaffebordene i øvelseshuset, hvor *Tage Dybkjær* for anden gang gjorde skolen den tjeneste at lede præsentationen af jubilarerne på bedste måde. Omend der ikke var så mange jubilarer som i fjor, så var dog alle

grupper fra 60 til 10 års jubilarer repræsenteret, og på uhøjtidlig, men hjertevarm vis markerede Dybkjær også, at det var 50 år siden *Alfred Olsen* begyndte en mangeårig lærergerning i øvelseshuset. Samme Alfred Olsen, der stadig er aktiv gymnastikinstruktør, fyldte 80 år den 8. oktober, hvor der således bød sig en ny lejlighed til at takke ham for stor trofasthed mod Vallekilde højskole gennem årene.

Lørdag formiddag havde Herdis sangtime for de deltagere der boede på skolen, og elevforeningen havde generalforsamling.

Om eftermiddagen havde vi 385 mennesker i salen til to foredrag af meget høj kvalitet. Først talte *Hanne Reintoft* om presset på vort sociale system i en økonomisk krisetid, og om hvorvidt vi bruger pengene rigtigt. Hun kom også ind på den ømtålelige problemstilling omkring det vi ikke kan betale os fra, på at debatten om socialvæsenet bør starte med debatten om en ansvarsfuld og solidarisk samfundsindretning.

Derefter havde overrabbiner *Bent Melchior* indvilget i for første gang i mange år at være hjemmefra på sabbaten, og han fastholdt forsamlingen i et inciterende foredrag omkring tolerancen i vort samfund, hvor det umiddelbart ikke var jødernes problemer, men derimod fremmedarbejdernes stadig mere truede situation, han knyttede til ved.

Om søndagen var der som sædvanligt en god del af efterårsmødets deltagere der også var med ved gudstjenesten i Korskirken, og eftermiddagsmødet havde trods styrtregn samlet 180 mennesker. Først talte Finn med udgangspunkt i den for nogle mærkelige indskrift over øvelseshusets ind-

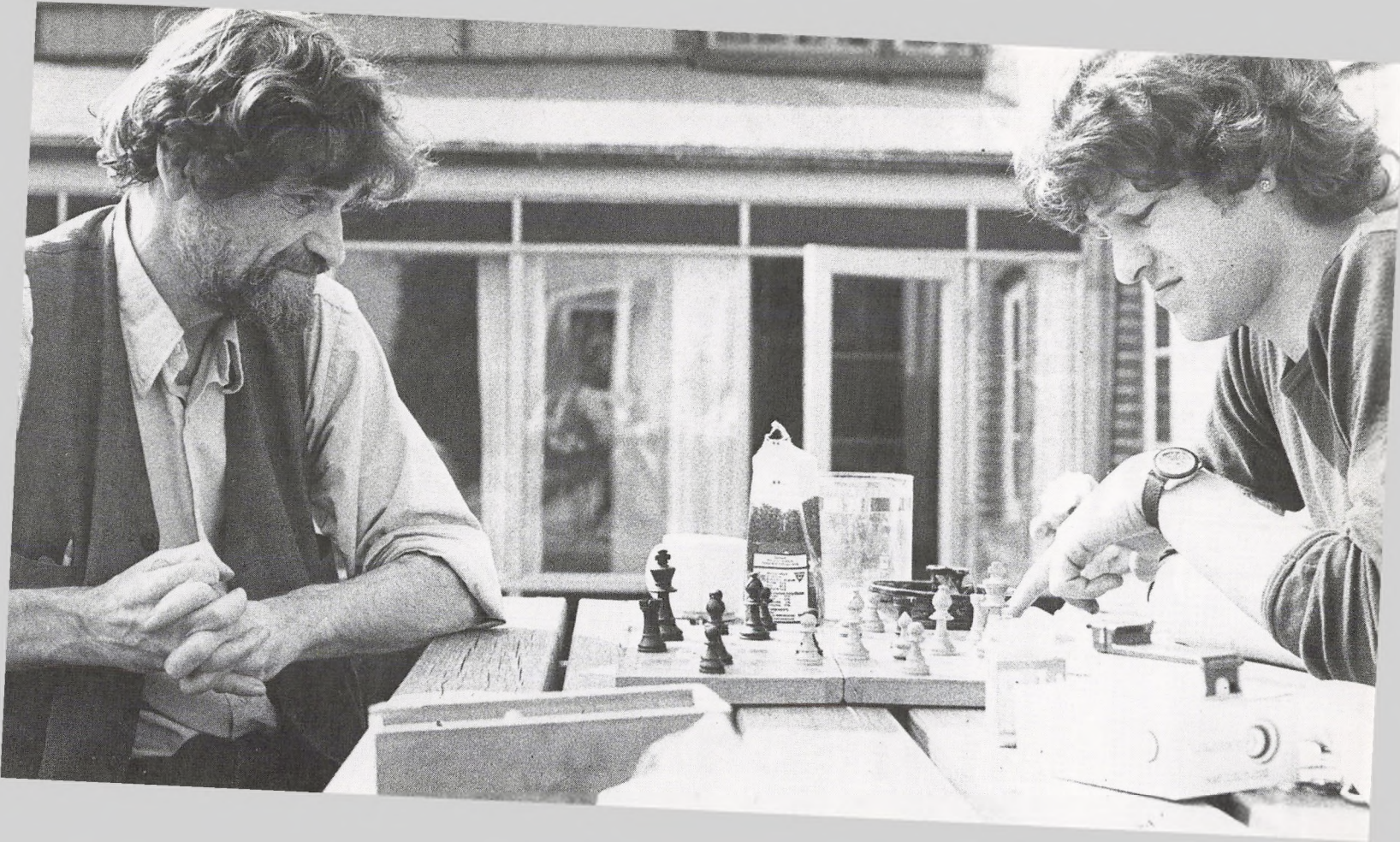
gang, »Dag og Daad er Kæmperim«, og efterårsmødets sidste taler var forfatteren *Elias Bredsdorff*, som hjemme i Danmark efter mere end 30 år i England skulle være i en gunstig position til at fortælle om de mange brydninger i »England i dag«. Det blev en anfægtende slutning på et godt efterårsmøde.

Endelig skal det da nævnes, at der i år har været møder i alle tre Vallekilde-kredse. Den 26. september var Jytte og Finn på Gartnerskolen Søhus på Fyn til møde med Fyns-kredsen, mens Finn var i Skjern den 30. september, hvor kredsen holdt mødet fælles med Kirkeligt Samfund, og endelig var han i Hjørring den 2. oktober.

Ved alle tre møder var der mødt en snes eller to, og det blev sammenkomster med godt samvær. Men alle tre steder drøftedes det også, hvordan vi kan få nogle flere - og ikke mindst nogle yngre - deltagere med. En vej er måske i fremtiden at gøre opmærksom på møderne gennem elevforeningens udsendelser til medlemmerne i den pågældende egn af landet. Forsøget bør i hvert fald gøres, når der i 1983 atter er møde på Fyn og i Vestjylland, mens Hjørring-kredsen, som er den største, jo har møde hvert år.

Vibeke og Finn Slumstrup

Kalenderen

OKTOBER

- 26. Velkomst
- 27. Lærerlæsning: Fugledøgn

NOVEMBER

- 2. Film: Sagen er bøf
- 3. Elevaften. Finn: Præsidentvalget i USA
- 4. Keramikaften
- 6. Åbent hus: Torgny Møller om energipolitik
- 12. Folkedans
- 13. Åbent hus: Mette Thomsen
- 20. Åbent hus: Sangaften v/ Herdis
- 27. Filmklub: Elvira Madigan
- 30. Åbent hus om vindmøllen

DECEMBER

- 4. Åbent hus: Ebbe Lundgård om Tage Skou-Hansen
- 11. Filmklub: Café Paradis
- 11.-13. U-landsbod
- 20. Juleafslutning

JANUAR

- 4. Elevankomst. Film: Æblekrigen
- 5. Hyggeaften i billedsalen

8. Åbent hus: Folkedans v/ Jens Jeep, Ubberup Højskole
13. Amerikanske billeder på Gerlev Idrætshøjskole
15. Åbent hus: Svanholm
22. Åbent hus: Erik Schøirring om psykiske problemer
25. Film: Hvem pukler kamelerne for?
29. Filmklub: Paradishuset

FEBRUAR

5. Åbent hus: Torben Krogh om den danske dagspresse
12. Åbent hus: Helge Ernst om moderne kunst
19. Åbent hus: Politisk høring om ungdomsarbejdsløshed
26. Filmklub: Den store mand

MARTS

5. Åbent hus: U-landsproblemer
11. Organismens Mysterier
12. Åbent hus: Merete Tejsen: Tinka Tinka
19. Åbent hus: Lars Trier
26. Filmklub: Rosenrøde drømme

APRIL

7. Film: Siriuspatruljen
23. Filmklub: Mordet på en kinesisk bookmaker

MAJ

3. Elevankomst
7. Folkedans

10. Film: Mig og Moneterne
21. Åbent hus: Finn om højskolen i 80'erne
24. Film
25. St. Restrup teatergruppe
26. Ibrahim Youssef: Egyptisk aften
28. Åbent hus: Niels Jensen om film
31. Elevankomst

JUNI

1. Film: The harder they come
5. Grundlovsfest - Københavns Musikforening
11. Elevaften: Sri-Lanka
- 13.-14. Elevmøde
14. Film: Alle hjem burde ha . . .
18. Åbent hus: Mette Thomsen
21. Film: Antonio dræberen
25. Græsrodsbevægelser
28. Elevankomst - Lærerlæsning: Dario Fo
29. Film: Berøringen
30. Troels Trier Revy i Nykøbing

JULI

1. Ibrahim Youssef viser billeder
2. Åbent hus: Finn Heiner om sporten i Danmarks Radio
4. Fredskabaret
9. Åbent hus: Palle Koch om opdagelsesrejser
13. OOA-aften
15. Film: Smertens børn
16. Åbent hus: Åben højskole
24. Elevafslutning

HJÆLP
DER
ER
EN
TROLD
I
TELEFON-
BOXEN!

Årsberetning fra elevforeningen

Tanker ved en årsberetning

Når vi nu igen skal til at nedskrive, hvad vi har bedrevet i det sidste år - som bestyrelse for denne forening - kommer der en masse tanker og ideer op til overfladen:

- Om hvad medlemmerne forventer af os.
- Om vores fremtidige arbejde.
- Hvad skulle have været anderledes osv.

En bestyrelse, for en forening som vores, er jo i den situation, at det er meget få medlemmer vi har kontakt med i løbet af et år. Vi drøfter ind imellem i bestyrelsen, hvorvidt vi skulle arrangere for eksempel week-end-kurser. Men vi har foreløbig planer om at få større tilslutning til elevmødet - fra vores medlemmer.

Elevmødet

i år forløb særdeles godt. Fredag aften opførte skolens elever en revy, som de selv havde skrevet. Den var morsom og gav aftenen et godt samlingspunkt. Lørdag havde alle mulighed for at følge forskellige faggrupper rundt på skolen, blandt andet solfangerbygning. Aftenens musik blev leveret af skolens eget orkester. De tidligere elever, der deltog, havde en hyggelig week-end. Men fra flere sider er der blevet efterlyst for eksempel foredrag, så elevmødet vil blive udbygget til næste år - (se indbydelse).

Generalforsamlingen

forløb stort set som sidste år - samme beretning, samme kritik - så nu må der gøres noget. Efter generalforsamlingen investerede bestyrelsen 25.000 kroner i statsgældsbeviser, hvilket skulle give ca. 20 pct. p.a. Men en større renteindtægt og en besparelse - i form af at vi ikke længere vil sende indbydelse ud til alle om elevmødet - er ikke nok til at dække vores forøgede udgifter. Som det fremgår af regnskabet er udgifterne større end indtægterne, derfor besluttede generalforsamlingen at sætte kontingentet op til henholdsvis 35,00 og 45,00 kroner. Vi skulle stadig være i stand til at samle formue til en gave til øvelseshusets jubilæum.

Nu vi er ved øvelseshuset skal vi også her opfordre vores medlemmer til at benytte vedlagte girokort. Vi har jo alle set dette hus på nært hold og ved, hvor smukt det er. Så vi kan kun glæde os over initiativet til istandsættelse og håbe på at det lykkes at skaffe midlerne. Og vi kan også deltage aktivt ved at gå på posthuset med vedlagte girokort og indbetale et større eller mindre beløb.

Udover debatten om økonomi og lignende, var der også valg til bestyrelsen. Jan Williams ønskede ikke genvalg, så nyvalgt blev Sussie Jensen. Der blev også valgt ny revisor, Vagn Aage Fredslund ønskede ikke at fortsætte på grund af helbredet, i stedet valgtes Kaare Jensen, Vallekilde. Niels Juul er fortsat revisor.

På generalforsamlingen meddelte vi også, at Grete Killemoser fra i år har trukket sig tilbage som foreningens forretningsfører. Bestyrelsen havde på et forudgående bestyrelsesmøde over-

rakt Grete et maleri af højskolen, malet af Holmer Trier, som tak fra Elevforeningen.

Grete Killemoser

I forbindelse med dette årsskift vil bestyrelsen rette en varm tak til Grete Killemoser. Grete har i de sidste 30 år været foreningens vellidte og uvurderlige forretningsfører. Vi i bestyrelsen ved hvor stor betydning Grete har for mange af medlemmerne. Grete har altid været parat til at fremtrylle adresser til de der ringede og har på den måde formidlet kontakter. For de bestyrelser, der har været gennem disse 30 år har Grete også været en uvurderlig støtte, uden Grete's stille og rolige påmindelser ville meget være glippet.

Grete, du har været en god, »gammel« støtte, og du har lært os meget. Tak, Grete. Vi ved vi også fortsat kan trække på dine erfaringer, og det vil vi benytte os af. Ligeledes vil vi sige til medlemmerne: Grete er fortsat ved telefonen, hvis nogen trænger til at høre nyt fra Vallekilde.

Ny forretningsfører

Anne-Margrethe Steffensen, »Øyås«, Vallekilde, har afløst Grete Killemoser som forretningsfører. Anne-Margrethe er kendt af mange tidligere elever på grund af at hun tidligere har undervist i gymnastik på højskolen, og Anne-Margrethe leder stadig folkedans, så hun har god kontakt med skolen. Bestyrelsen takker Anne-Margrethe fordi hun vil påtage sig dette arbejde og håber på at medlemmerne vil benytte sig af vores ny forretningsfører, som I gjorde af Grete.

Hermed en hilsen til alle - på bestyrelsens vegne.

Ingrid Fugl

Tak fra Grete Killemoser

Jeg vil gerne her takke alle medlemmer for de forløbne år. Det har været en fornøjelse og glæde for mig, og jeg håber I vil være lige så trofaste over for Elevforeningen, selv om den får ny forretningsfører. Jeg takker også Elevforeningen for det dejlige maleri som er en daglig glæde for mig at se på.

Tak skal I have!

Grete Killemoser

Praktiske oplysninger

Vi vil fortsat minde jer om at det er vigtigt at I holder Elevforeningen a jour med hensyn til jeres adresser.

I vil i 1982 *ikke* automatisk modtage indbydelse til elevmøde, men I kan sende bud efter program - se andet steds. I august vil I modtage generalforsamlingsindkaldelse, girokort m.v. Husk at indbetale kontingentet inden den 1. november, så vil I få tilsendt årsskriftet portofrit.

Indbydelse til elevmøde

**Sommeren 1982
den 18. - 19. og 20. juni 1982**

Vi vil allerede på nuværende tidspunkt indbyde Elevforeningens medlemmer til elevmøde i 1982.

Da vi *ikke* i 1982 sender indbydelse ud bedes de af jer, der er interesseret, sende os et postkort, så vil I modtage det endelige program i maj.

Vi vil bestræbe os på at få udarbejdet et program der tilgodeser et bredt udsnit af ønsker blandt medlemmerne. Der vil blive mulighed for at mødes og få en god snak med »kammeraterne fra dengang«, samt at få noget at vide om højskolen af i dag, lytte eller deltage i en debat om et aktuelt emne.

Der bliver nok også mulighed for at få en lille »svingom«. I det hele taget et alsidigt program for alle - både *ældre* og *ynge*.

Hvis I vil vide mere om mødet den 18. - 19. og 20. juni 1982 - inden I beslutter at tage til elevmødet - så send bud efter programmet *nu*, mens I husker det, så modtager I indbydelsen midt i maj.

Med håbet om at dette har vakt jeres interesser regner vi med at se mange af jer.

VEL MØDT!

Elevforeningens bestyrelse

Henvendelse til:

Ingrid Fugl

Højskolevej 15

Vallekilde . 4534 Hørve

Tlf. 03 - 45 67 07

Anne-Margrethe Steffensen

Tinghøjvej 4

Vallekilde . 4534 Hørve

Tlf. 03 - 45 61 97

Kursist-hilsen

Der er ikke noget så aktivt
som aktive kort-kursus kursister på Vallekilde

Der er ikke noget så varmt
som når varme mennesker ta'r dine hænder

Der er ikke noget så folkeligt
som folkedans

Der er ikke noget så smilende
som en vens smilende mund

Der er ikke noget så smukt
som en smukt arbejdende vindmølle

Der er ikke noget så velmenende
som et venligt spark bagi.

Lis Dønvang

Elevforeningens bestyrelse

Ingrid Fugl, Vallekilde - formand, valgt 1979.

Ragnhild Hansen, Osted - valgt 1980.

Sussie Jensen, København - valgt 1981.

Jannie Østergård Nielsen, Silkeborg - vinterholdet 79-80.

Helle Nedergård, København - sommerholdet 80.

Susanne Albæk Pedersen, København - vinterholdet 80-81.

Peter Thomsen, Aalborg - sommerholdet 81.

Til Vallekilde Højskoles bestyrelse har Elevforeningen udpeget:

Sussie Jensen, København.

Niels Bendix Knudsen, Mørkøv.

Elevforeningens forretningsfører:

Anne-Margrethe Steffensen, Vallekilde.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening

1. juli 1980 til 30. juni 1981

INDTÆGTER

Kassebeholdning	
1. juli 1980	50.443,33
Medlemsbidrag	37.048,70
Salg af tidl. årsskrifter .	80,90
Renter	6.665,00
Dividende, gaver m.m. .	604,40
	94.842,33

UDGIFTER

Trykning af årsskrift ...	25.367,41
Porto	11.312,80
Tryksager	3.567,28
Kontor m.m.	1.000,00
Landsforeningen	1.327,50
Rejseudgift + elevmøde	3.049,40
Ny kassebeholdning	49.217,94
	94.842,33

FORMUE

SDS 505-44-00219	46.129,44
SDS 505-04-0532	2.328,59
Vallekilde Sparekasse	
nr. 549-05-04887	737,58
Giro 6 00 70 90	22,33
	49.217,94

GÆLD

Netto formue	49.217,94
	49.217,94

Ovenstående regnskab er gennemgået og sammenholdt med bilag, intet fundet af bemærke. Kassebeholdningen var til stede.

VALLEKILDE, den 16. september 1981

Niels Juul / Kaare Jensen

Praktiske meddelelser

Elevmødet 1982

vil - som også omtalt andet steds - blive placeret *fra fredag den 18. juni om aftenen til søndag den 20. juni om eftermiddagen.*

Mødets endelige program vil først blive fastlagt senere, men tidsrammen ligger naturligvis fast.

Efterårsmødet

Vi fastholder som omtalt formen med et møde fra fredag til søndag, og det betyder af efterårsmødet starter *fredag den 24. september klokken 16.15 og slutter søndag den 26. september sidst på eftermiddagen.*

Husk at alle gamle elever - ikke kun jubilarer - er velkomne til efterårsmødet. Hvis man melder sig til hele mødet, får man rabat, idet tilmelding til at bo på skolen under hele mødet giver gratis adgang til arrangementerne, hvorved man sparer 60,00 kroner.

Benyt Jer af tilbuddet, så det ikke kun er under foredrag og teaterforestilling der er liv på Vallekilde i den week-end.

Jubilarmødet 1982

holdes *fredag den 24. september og begynder med middag klokken 18.30.* Eleverne fra årgangene 1921-22, 1922, 1931-32, 1932, 1941-42, 1942, 1956-57, 1957, 1971-72 samt 1972 vil denne aften være skolens gæster.

Pårørende og tidligere elever, der ikke er jubilarer, er også velkomne mod forudbestilling og betaling.

Jubilarer, der er medlemmer af Elevforeningen, vil fra skolen modtage en særlig invitation til mødet. Kender I adresser på jubilarer, som *ikke* er medlemmer af Elevforeningen, så send venligst adresserne til Anne-Margrethe Steffensen, Øyås, Vallekilde, 4534 Hørve.

Kredsene

I 1982 er der møde i Hjørring i Nordjyllandskredsen. Det foregår på Højskolehjemmet *lørdag den 2. oktober* klokken 13.30. Alle tidligere Vallekilde-elever nordenfjords fra er meget velkomne.

Vallekilde Højskoles bestyrelse

Sparekassebestyrer *Kristian Brøns Petersen*,
Hørve, formand.

Skyldrådsformand *Helge Larsen*, Tjebberup,
næstformand.

Konsulent *Hans Bertelsen*, Stårup.

Studerende *Sussie Jensen*, København.

Forstander *Niels Bendix Knudsen*, Mørkøv.

Amtsrådsmedlem *Knud Bjørn Madsen*, Svebølle.

Fru *Erna Læssøe Olsen*, Hørve.

Entrepreneur *Niels Steffensen*, Vallekilde.

Provst *Uffe Sørensen*, København.

VALLEKILDE-KREDSENE

Vestjyllandskredsen

Formand: Gårdejer Arne Rode, Moesgård,
Arnborgvej 115, 6933 Kibæk.

Møde i 1983.

Nordjyllandskredsen

Formand: Gårdejer Mads Nielsen, Vejby,
9760 Vrå.

Møde på Højskolehjemmet i Hjørring *lørdag*
den 2. oktober 1982 kl. 13.30.

Fynskredsen

Formand: Karl Rasmussen, Enghaven 14,
Jullerup, 5472 Sørslev.

Møde i 1983.

Vinterskolen 1971/72

Merethe Andersen, Åsvejen, Jersie Mark, Jersie pr. 4623 Ll.
Skensved.

Vagn Andersen, »Vidkærminde«, 8442 Feldballe.

Axel Svane Andersen, c/o Fløjstrup, Burmeistergade 26. st.,
1429 København K.

Flemming Andresen, Hagavej 8, 1. th., 2860 Søborg.

Lars Antonesen, »Sydbækgård«, Gerringevej 3, 4970 Rødby.

Inger Barslund, »Barslund«, 6880 Tarm.

Jens Berg, Øster-S

gade 108, 2., 2100 København Ø.

Erik Valter Braarup, Pile Allé 9, 3450 Allerød. Forpraktikant,
i lære som anlægsgartner i 3 år. Arbejdsløs, værksted, terapi
og pension. Prins Valdemars Allé 4, 3450 Allerød.

Birgit Marie Christensen, Lollevej 1, Skelby, 4874 Gedser.

Efter endt højskoleophold arbejdede jeg som forpraktikant i
en børnehave i Nykøbing F. August 1972 startede jeg på
Nykøbing F børnehaveseminarium, hvor jeg blev uddannet
som børnehavepædagog august 1975. Har siden jeg blev
færdiguddannet arbejdet i Red Barnet Børnehave. Gedser,
først som assistent i gruppen for de 4-8-årige, og siden
november 1978 som børnehavens leder. Børnehaven er
normeret til 44 børn i alderen 1½ - 8 år. Jeg har 2 børn,
dreng og pige på henholdsvis 8 og 1 år. Danmarksgade 1,
4874 Gedser.

Kirsten Christensen, Skælskørvej 47, 1., 4200 Slagelse.

Susanne Christensen, Æblehaven 7, 3400 Hillerød.

Annalena Dahl, Aldershvilevej 122, 2880 Bagsværd.

Mogens Dam, Østerled 40, 7100 Vejle.

Lawrence Deutsch, 8-10 Harrison Drive, Fair Lawn. New
Jersey 07410, USA.

Inge Dreyer, Grøndalsvænge Allé 16, 2400 København NV.

Jonna Drogermuller, Skelhøjen 5, 2730 Herlev.

Birthe Franch, Dalen 36, 6700 Esbjerg.

Bjarne Frederiksen, Stefensgade 25, 8700 Horsens.

Dennis Frederiksen, Kalvebodvej 229, 2792 St. Magleby.

Helene Vase Frederiksen, Absalonsgade 1. mess., 1658
København V.

Linda Frimann, Vermlandsgade 79, 3., 2300 København S.
Lisbet Glerup, Lillevangsvej 80, 3520 Farum.

Britta B. Hansen, Ålbrovej 23, 2730 Herlev. Efter højskolen tog jeg 9. og 10. klasse, samtidig arbejdede jeg halvdags i en børnehave. I 1974 kom jeg på Frøbel Børnehaveseminarium, hvor jeg blev færdig i 1977. Derefter havde jeg løst vikararbejde indtil jeg blev fastansat i 1978 i en integreret institution på Frederiksberg, hvor jeg er endnu. I 1979 fik jeg en dreng, der jo snart er 3 år. Bentzonsvej 29, 1. tv., 2000 Frederiksberg.

Grethe Rosenberg Hansen, Sillestrup Øvej 10, 4872 Idestrup.

Mariann Hansen, Holbergsvej 28, 3000 Helsingør.

Merete S. Hansen, Friggasvej 15, 2630 Tåstrup.

Kirsten Haugaard, Bobakken 11, 2720 Vanløse. Efter jeg forlod højskolen arbejdede jeg først et par måneder på Red Barnet i Hundested. I efteråret 1972 startede jeg på Esbjerg Fritidspædagogseminarium, hvor jeg blev færdig i foråret 1975. Derefter flyttede jeg til Sydsjælland, hvor jeg i 2½ år underviste multihandicappede børn på behandlingscentret i Næstved. Derefter tog jeg et »friår« hvor jeg gik hjemme og passede min datter, som blev født i 1976, senere arbejdede jeg som støttepædagog inden jeg flyttede tilbage til København, hvor jeg nu arbejder i en vuggestue på Vesterbro. Jeg har i et år været repræsentant i uddannelsesudvalget i min fagforening LFS. H. C. Ørstedesvej 39B, 2. th., 1879 København V.

Lis Vangberg Henningsen, Tulipanvej 9, 5800 Nyborg. Efter endt højskoleophold kom jeg i huset hos Helle og Knud Arnfred (tidligere lærere på højskolen), hvor jeg var i 3 måneder. Rejste tilbage til Nyborg, hvor jeg fik sæsonarbejde på en fabrik. Herefter gik jeg arbejdsløs i et halvt år, blev så medhjælper i en børnehave i Karlslunde, hvor Mette også arbejdede (på højskolen kaldet »Kalkunen«). Hende har jeg stadig kontakt med. Startede på Slagelse Børnehaveseminarium i 1974, efter at have fået afslag de to foregående år. Fik en datter (Nadja) i maj 1975, og fik et års orlov fra seminariet, søgte samtidig med om overflytning til Odense, men fik afslag. Startede igen på Slagelse i 1976, og blev færdiguddannet i 1978. Rejste tilbage til Fyn, hvor vi købte et ældre hus. Fik arbejde på en halvdagsstue (26 timer) i en børnehave i Aunslev i slutningen af 1978, og der arbejder jeg stadig. Gartnergade 17, 5800 Nyborg.

Kirsten Haagensen, Klausdalsbrovej 126, 2860 Søborg.

Per Jacobsen, c/o Conner, 6101 Maggiore Street, Coral Gables
33146 Florida, USA.

Birget Jensen, Øresindsvej 86, et., 2300 København S.

Svend Erik Jensen, Stadionallé 55, 2. th., 7430 Ikast.

Vinni Højlund Jensen, Niels Finsen Allé 6, 2860 Søborg.

Grethe Jespersen, Marstalsgade 39, 5. tv., 2100 København Ø.

Nordahl Johansen, Blegdamsvej 20A, 2200 København N.

Bent-Asger Jørgensen, Strongvej 30. 2630 Tåstrup.

Helle Jørgensen, Bregnebjergvej 2, 4100 Ringsted.

Lotte Jørgensen, Såby Strand, 4330 Hvalsø.

Susanne Jørgensen, Kragebøl Allé 3, 2770 Kastrup.

Gert Keinicke, Jægersborggade 21. 1. tv., 2000 København N.

Jonna Koldbro, Blegdamsvej 20A, 2000 København N.

Dan Kristensen, Hertavej 3, 2920 Ordrup.

Thor Kujahn, Strandvejen, 4281 Reersø.

Hannah Kvan, c/o Fløjlstруп, Burmeistergade 26, st., 1429
København K.

Berit Larsen, Daugbjergvej 5, 2770 Kastrup. Efter mit
højskoleophold arbejdede jeg to år i en
guldsmedevirksomhed i København. I sommeren 1974
flyttede jeg til Nordjylland, hvor jeg i efteråret 1975 fik en
lille dreng, og startede på Socialpædagogisk Seminarium. Da
jeg blev færdig i 1978 begyndte jeg at arbejde som »hjemme
hos pædagog« ved Aalborg kommune. To år efter flyttede
jeg igen tilbage til Sjælland, hvor jeg nu bor i Ringsted og
arbejder i en børnehave i Borup. Valdemarsgade 4. 4100
Ringsted.

Connie Larsen, Eschrichtsvej 28, 2., 2500 Valby.

Jan Larsen, Blegdamsvej 20A, 2. th., 2200 København N.

Nuværende adresse: Muskathaven 65, 2730 Herlev.

Grethe Lindsted, Gl. Skårupvej 44, 5700 Svendborg.

Kristian Ludvigsen, Flintinge Langgård, Flintinge, 4891

Toreby Lolland-Falster.

Anne-Marie Lønsted, Triumfvej 48, 2800 Lyngby.

Inge Lise Madsen, Kongevejen 15, 2791 Dragør.

Lis Madsen, Sallingvej 45, 2720 Vanløse.

Antonethe Martinsen, Tingerup, 4330 Hvalsø.

Christian Mikkelsen, Krudttårnsvej 121, 2791 Dragør.

Liselotte Mølested, Tårnets Kvarter 30, 2750 Ballerup.

Karin Møller Nielsen, Lundtofteparken 21, 2. tv., 2800 Lyngby.

Lisbeth Too Hungeberg Nielsen, Morbærhaven 2/3, 2620

Albertslund.

Margit Nielsen, Engvej 76. 1. th., 2791 Dragør.

Palle Nielsen, Plantehedsvej 31, 2650 Hvidovre.

Irene Nørup, Cumperlandsgade 5, st., 2300 København S.

Carsten M. Pedersen, Tølløsevej, 4350 Ugerløse. Efter opholdet

- fik jeg et job på en gård i et halvt år. Men det var nu ikke mig. I 1973 påbegyndte jeg en uddannelse som handelsekspedient i Midtsjællands Trælasthan- del, Tølløse. Udlært i 1976. 1 måned arbejdsløs. Jeg fik så job i firmaet: Grønvold & Schous Trælasthan- del, 4200 Slagelse, og her har jeg været ansat lige siden, inden for den hårde branche. I dag studerer jeg til Merkonom og HF, og er meget aktiv udadtil. Er i dag ungkarl og 28 år. Når jeg tænker tilbage på højskoleopholdet 71/72, så kan jeg ikke lade være med at tænke på EF, som var et stort diskussionsemne dengang. Ja, der er vi i dag, og har været der siden. Trods meget stor modstand - 10 år er gået, og siden da har jeg ikke hørt eller set noget til eleverne. Men skulle nogen have lyst til at skrive, skal man være velkommen til det. Ny adresse: Løvegade 76, 3., lejl. 35, 4200 Slagelse.
- Johannes Pedersen, »Kastaniehøj«, Hanerup Enge, 4420 Regstrup.
- Lene Pedersen, H/F Halvebod 101, 2450 København SV.
- Per Wadskjær Pedersen, Chr. Hauchs Allé 3, Jonstrup, 2750 Ballerup.
- Britt O. Pedersen, Neptunvej 6, 8270 Højbjerg.
- Bente Rasmussen, Absalonsgade 1, mezz., 1658 København V.
- Efter højskolen flyttede jeg til København sammen med Helen fra holdet, derefter sammen med Solveig og senere lille Mie. Midt i min omflakkende tilværelse blev jeg sammen med Mie optaget på børnehaveseminariet i 1972, så vi fortsatte skoletilværelsen sammen, og ses stadig nu og da. De sidste godt 7 år har jeg boet i et bofællesskab med ca. 15 mennesker på Østerbro. Efter endt uddannelse arbejdede jeg 4½ år på døgninstitution for døve børn og unge, derefter på et skolehjem, hvor jeg stadigvæk er ansat. I øjeblikket er jeg ved at flytte midt ind i byen, lige ved Strøget og Gråbrødretrørv, i en lejlighed for mig selv. FEDT!!! Jeg har skiftet efternavn for nogle år siden og hedder nu Klingå, men overhovedet ikke på grund af giftermål, kun for sjov. Jeg har ikke andre børn, end dem jeg arbejder med. Ny adresse: Klosterstræde 12, 3. th., 1157 København K.
- Lars Turms (Rasmussen i 1972), Sølvbjergvej 9, 4913 Horslunde.
- HF eksamen umiddelbart efter højskoleopholdet, derefter militærnægter 1 år. Arbejde i 2 år som lagerekspedient, hvorefter jeg begyndte som pædagogmedhjælper, hvad jeg har arbejdet som siden. Søger på Socialpædagogisk Seminarium i 1982. Af tillidserhverv er jeg på tiden medlem af lokalpolitisk udvalg i LFS (Landsforeningen for Socialpædagoger) kreds. Desuden er jeg tillidsmand på min arbejdsplads, Den integrerede Daginstitution, Gartnergade

15. Nuværende adresse: Frederikshøj 176, 2450 København S.
Lis Rasmussen, Vejlbyringvej 42, 8200 Århus N.
Lisbeth F. Erdmann, Vestergade 2, 5450 Otterup.
Lisbeth F. Erdmann, Lundegårdsvej 67, 5450 Otterup.
Mie Marianne Rasmussen, Brøndby Allé 34, 2660 Brøndby
Strand. Blev uddannet som pædagog i 1975, og har arbejdet i
børnehave i København siden. Ny adresse: Ndr. Fasanvej
269, st.th., 2200 København N.
Ole B. Rasmussen, Nøddebogård, Nøddebo, 3480 Fredensborg.
Anni Rose, Planteheldsvej 31, 2650 Hvidovre.
Lene Roslund, Jernbanegade 31, 2., 8800 Viborg.
Hans Erik Stolten, Fyrrestien 9, 2670 Greve Strand.
Solveig Søndergård, Veras Allé 24, 2720 Vanløse.
Jette F. Sørensen, Haderslevsvej 23, 3000 Helsingør.
Niels J. Sørensen, Morbærhaven 2/3, 2620 Albertslund.
Toan van Tran, Poste Restante K21, København.
Jeannie Tvede, Brensensgade 21, 4., 2300 København S.
Claes Rothe Vejlø, Tingmosen 25, 3500 Værløse.
Karin Wohlin, Mødrehjælpens Spædbørnshjem, Strandvejen
130, 2942 Skodsborg.
Claus Aarestrup, Rosmosevej 72, 2650 Hvidovre.

Sommerskolen 1972

- Henrik Andersen, Nytorv 7, 1. th., 1450 København K.
Lillian Bendtsen, Egernsundsvej 24, st. th., 4220 Korsør.
Lis Berthelsen, Brøndum, 7800 Skive.
Inge Brobøl, Baunevej 91, 2630 Tåstrup.
Jesper Christiansen, Humlebæksgade 44, 4., 2000 København N.
Karin Christiansen, Brobølvej 37, 2610 Rødovre.
Henning Clemmesen, Gøteborgallé 14, D2, blok 9, 8200 Århus N.
Lise Cort, Hovedgaden 6, 3220 Tisvildeleje.
Geir Dybsland, Skibber Nilsensgt. 33A Mo i Rana, 8613 Selfors, Norge.
Jette Egholm, Ferskenvej 11, 4700 Næstved.
Gudrun Foged, Sortedams Dosseringen 89, 2., 2100 København Ø.
Jørgen Juul Frandsen, Fenrisvej 67, 8210 Årshus N.
Ole Ellesøe Hansen, Damgårdsvej 31, 4050 Skibby.
Søren Heilskov, Peter Frenchensvej 6, 4800 Nykøbing F.
Nina Hermansen, Trondhemsgade 7, 2100 København Ø.
Henrik Friis Jacobsen, Nørrebred 62, Vallensbæk, 2620 Albertslund.
Ejvind Villy Jensen, Bregnebjergvej 28, 4100 Ringsted.
Erik Jensen, Chr. X's kolegium, vær. 53, Farvergårdsvej 9, 7400 Herning.
Gunner Ringgård Jensen, Gammellosevej 91, 2800 Lyngby.
Lis Randi Jensen, Skibby, 4050 Gershøj.
Kjeld Jensen, Borreparcken 27, 2800 Lyngby.
Niclas Johansen Strendur, 3815 Færøerne.
Per Frederik Jørgensen, Vibevej 7, 3000 Helsingør.
Jensigne Karlsen, Kennedygården, Nøjsomhedsvej 10, 2100 København Ø.
Olav Kroen, Vestervang 16, 4293 Dianalund.
Hanne Krogh, 7140 Stouby.
Elsebeth Sylvest Lassen, Jahnsensvej 25A, 2820 Gentofte.
Aniceta Lipska, Marstalsgade 24, 1. th., 2100 København Ø.

Winnie Lorentsen, Sankt Pederstræde 26A, bagh. 2H, 1453
København K.

Birthe Nielsen, c/o Jørgensen, Sdr. Boulevard 49, st.tv., 1720
København V.

Karl Nilsson, Krogerupgade 55, 2.th., 2200 København N.

Susanne Nissen, Grønskiftet 4, 2650 Hvidovre.

Frank Løvgren Olsen, Sankt Ibs Allé 72, 2630 Tåstrup.

Hans Pedersen, Dunhammervej 13, 2400 København NV. Som flere sikkert ved, flyttede jeg fra Jægerspris til København straks efter opholdet på Vallekilde. Dengang var det jo stadig forholdsvis nemt at få arbejde, så jeg startede i Schou-Epa A/S på Nørrebro den 20. august 1972. Her var jeg indtil 30. november 1973. Pr. 1. december 1973 blev jeg overflyttet til Schou-Epa A/S i Ballerupcentret, hvor jeg pr. 1. april 1974 blev udnævnt til afdelingsassistent. Mine arbejdsområder spændte med tiden over kasselinien, isenkramafdelingen, belysningsafdelingen, legetøjsafdelingen og - ikke mindst - dagligvareafdelingen, det vil sige køkkenruller, sæbepulver og den slags. Da det gik bedst, havde jeg op imod 25 damer at »slås« med. Det var sgu en dejlig tid! Desværre varer de dejlige tider ikke ved! Efter Schou-Epa A/S flere gange havde været i økonomiske vanskeligheder - ikke på grund af mig - mente »man«, at der måtte ske nedskæringer - ikke mindst blandt det ledende personale - tja, det resulterede i, at jeg måtte sige farvel til Schou-Epa A/S pr. 30. april 1978! Jeg var så i den situation, som så mange andre, at jeg måtte gå arbejdsløs! Efter utallige ansøgninger endte det med, at jeg startede som post ca. 15. april 1979. Her var jeg indtil 1. september 1979, hvor jeg blev ansat som chauffør/portør på et psykiatrisk plejehjem i Frederikssund! Her har jeg været lige siden, og - tro mig eller lad være - her har jeg det i ordets bogstaveligste forstand som blommen i et æg! Jeg vil meget gerne gennem årsskriftet efterlyse den vandremappe, som 6 af os startede i 1972! Nuværende adresse: Hans Pedersen, Lundebjergvej 18B, 3600 Frederikssund.

Jan Frydensberg Pedersen, c/o Ross, I. H. Mundtsvej 22, 2830
Virum.

Søren Lange Petersen, Hostrups Have 31, 1., 1954 København
V.

Erik Poulsen, c/o L. Nielsen, Sokkelundsvej 34, st.tv., 2400
København NV.

Ann Quist, Ålholmvej 47, 2500 Valby.

Iben Sabber, Korsgade 47, 1., 2200 København N.

Birgitte Sejersen, c/o Ross, I. H. Mundtsvej 22, 2830 Virum.

Anna Serban, Jægersborggade 44, 3., 2200 København N.

Grete Skauvik, Gunåsvegen 26, 2830 Raufoss, Norge.
Stefan Spenner, Absalonsgade 22, 1., 1658 København V.
Eva Trier, Grønnevej 39A, 3., 2830 Virum.
Anette Westergård, Hellekorsvej 20, 4000 Roskilde.
Peter Winckler-Krog, Gersagerparken 73, 2670 Greve.
Mitsuru Yoshihashi, c/o Nielsen, Sokkelundsvej 34, 2400
København NV.

Vinterskolen 1980/81

NOVEMBER

Jørgen Andersen, Annexgården 68, st., 2610 Rødovre.

Erik Andersen, Møllevangen 19, 1.th., 4220 Korsør.

Klaus W. Andersen, Birkelundsvej 10, Hvedstrup, 4000 Roskilde.

Ruth Bager.

Jens Ove Christensen, Rundhøj Allé 75, v.127, 8270 Højbjerg.

Aage Christensen, Skyhedevej 11, 6855 Outrup.

Birthe Christensen, Hovedgaden 15B, Ubby, 4490 Jerslev.

Inge Christiansen, Vallekilde Højskole, 4534 Hørve.

Poul Colding, Lille Værløsevej 61, 3500 Værløse.

Preben Edelstrøm, Perikumhaven 43A, 2730 Herlev.

Lena Endresen, Munkengvien 7, Oslo 3, Norge.

Tine Frederiksen, Langgaden 51, 4780 Stege Møn.

Pernille Hedegård Frederiksen, Skjoldvej 7, st., 5200 Odense.

Jan Friedrichsen, Valborgvej 6, 3660 Stenløse.

Ulla Kåber Hansen, Krogen 19, 4700 Næstved.

Morten Hasselbelch.

Lene Harder, Kollegiebakken 9, vær. 2417, 2800 Lyngby.

Sussie Jensen, Hæsumvej 69, 9530 Støvring.

Jan Jørgensen, Sønderkovvej 6, Sønderlongelse, 5900 Rudkøbing.

Jacob Jørgensen, Rosenørns Allé 57, 3.tv., 2100 Frederiksberg.

Kenn Larsen, Stævnevej 2, Helnæs, 5631 Ebberup.

Frank Lundorff.

Bent Madsen, Ravnsborggade 13, 4.th., 2200 København N.

Jytte Madsen.

Charlotte Muller, Brumelby L32 tv., 2100 København Ø.

Lena Nielsen, Skolevangen 5, Magleby, 4230 Skælskør.

Ingelise Nielsen, Batterivej 11, 2730 Herlev.

Vibeke Nielsen, Jyttevej 26, 2740 Skovlunde.

Niels Ågård Nielsen, Munkholmvej 15, 2.th., 4300 Holbæk.

Hugo Wentzel Petersen, Værebrovej 64, 6.1., 2880 Bagsværd.

Susanne Albech Pedersen, c/o Inge Marie Albæk Pedersen,

Gl. Kalkbrænderivej 54, 5.tv., 2100 København Ø.

Vagn Petersen, Nørre Allé 9a, 2.tv., 4400 Kalundborg.
 Vivian Pless-Skyggebjerg, Gårdstedet 53, II, 2500 Valby.
 Gitte Plewa, Borupvej 68, 4140 Borup.
 Mads Bech Sørensen, Saralyst Allé 35, II.th., 8270 Højbjerg.
 Per Eistrup Larsen, Marselis boulevard 125, 8000 Århus.
 Ib Nielsen.
 Anni Rasmussen.
 Henrik Stoltenberg, Rymarksvej 1, 2900 Hellerup.
 Jonna Schmidt, Ringparken 24, II.th., 4000 Roskilde.
 Torgeir Vikan.
 Jørn Vistisen, Jenslevvej 72, Jenslev, 4070 Kr. Hyllinge.
 Helder Sufiano, Rantzausgade 60, 3.s., 2200 København N.

JANUAR

Dorthe Andersen, Holbækvej 55, Lindeborg, 4000 Roskilde.
 Sigurd Andersen, Birkelundsvej 10, Hvedstrup, 4000 Roskilde.
 Heike Blad, Østerdalen 11, 4500 Nykøbing S.
 Hanne Boklund, Tårnby Torv 16g. 3.tv., 2770 Kastrup.
 Anne Maj von Bulow, Birkelundsvej 10, Hvedstrup, 4000 Roskilde.
 Michael Dahn, Knud Anchersvej 109A, 2610 Rødovre.
 Søren Frederiksen, Borgergade 18, 4., 9000 Aalborg.
 Marie Frey-Skøtt, Vaxjövagen 24, 36030 Lamhult, Sverige.
 Gitte Gotfredsen, Borggrensgade 13, 1., 2100 København Ø.
 Poul Hansen, Frankerupvej 8, 4400 Kalundborg.
 Kurt Hansen, Skovgade 20, 6320 Egersund.
 Lene Hansen, Birkelundsvej 10, Hvedstrup, 4000 Roskilde.
 Helle Henriksen, bækkeskovvej 83, 2700 Brønshøj.
 Lena Høegh, Efterårsvej 13, 2920 Charlottenlund.
 Peter Hviid, Kattens Kvarter 30, 2750 Ballerup.
 Karin Jacobsen, Godsbanegade 11, 3.s.th., 1722 København V.
 Nina Jensen, Holsteinsgade 12, 2.tv., 8300 Odder.
 Maria Therese Keller, Birkelundsvej 10, Hvedstrup, 4000 Roskilde.
 Sussi Keil, Vesterbo 159, 3500 Værløse.
 Annelise Kirschmeir, Skovfogedvej 3, Annise Nord, 3200 Helsingør.
 Marianne Kopp, Birkevej 12, 7600 Struer.
 Ulla Krake, Rungehøjen 30, 5260 Hjallesø, Odense SV.
 Kurt Dalgård Larsen, Sumatravej 65, København S.
 Kurt Maigård, Morbørhaven 6-15, 2620 Albertslund.
 Dorte Møller, Tøndergade 83, 2.tv., 8000 Århus C.
 Henriette Ahlgreen Møller, Kongebakken 8, 2.s.mf., 4000 Roskilde.
 Hannibal Nielsen, Sølvgade 21, 2.tv., 1307 København K.
 Inge Petersen, Ny Tåstrupvej 15, 4300 Holbæk.

Jette Morsø Pedersen, Tonemestervej 6, II.tv., 2400 København NV.

Inge Poulsen, Værsløv 12, Værsløv, 4400 Kalundborg.

Lis Poulsen, Værsløv 12, Værsløv, 4400 Kalundborg.

Lone Pultz, Auroravej 55, st.tv., 2610 Rødovre.

Erling Rasmussen, Stoubyvej 57, Sillestrup, 4872 Idestrup.

Jan Striegler, Sjællandsgade 41, st., 2200 København N.

Mette Thomsen, c/o H. Trier, Sorøvej 42, 4295 Stenlille.

Sommerskolen 1981

- Bente Nielsen Abraham, Sundby Allé 81, 4800 Nykøbing F.
Lone Øgård Andersen, Ahorngade 10C, 3.tv., 2200 København N.
Uffe Andersen, Istedgade 118, 5.th., 1650 København V.
Steen Andersen, Rønnehaven 22, 8520 Lystrup.
Kurt Bangsgård, Guldagervej 117, 6732 Guldager.
Antonie Bernhardt, J.P.E. Hartmanns Allé 43, 2500 Valby. Tlf.
01 - 46 50 75.
Heike Blad, Østerdalen 11, 4500 Nykøbing S.
Elisabeth Bersås, Smedestrædet 2, 8500 Grenå.
Niels Jørgen Bøg, Slotsherrensvej 305, 2610 Rødovre.
Lone Christiansen, Færgegårdsvej 15G, 12, 4760 Vordingborg.
Charlotte Hein Christiansen, Broholms Allé 12 B, II.tv., 2920
Charlottenlund.
Aage Christensen, Skyhedevej 11, 6855 Outrup.
Michael Dahn, Knud Anchersvej 109A, 2610 Rødovre.
Glynis Davis, 29, Park Road, Westcliff on Sea Essex 550 7 PQ,
England.
Susanne Ebbesen, Solsortevej 20, st., 7190 Billund.
Thorbera Fjólnisdóttir, Hraunstunga 31, Kópavugar, Island.
Jens Bo Frederiksen, Fredens Allé 2, 3300 Frederiksværk.
Tine Frederiksen, Langgade 51, 4780 Stege.
Lisbeth Frederiksen, Drejerbanken 12, 5492 Vissenbjerg.
Birte Garde, Snogebæksvej 49, st., 8210 Århus V.
Nina Gosvig, Malerbakken 9, 2840 Holte.
Morten Grenander, Skovalleen 27C, 2880 Bagsværd.
Bodil Staunbjerg Hansen, c/o Hedevejen 26, Nagleby, 5932
Humble, Langeland.
Ove Kurt Hansen, Lærkevej 7C, 6600 Vejen.
Kai Aage Hansen, Mysundegade 6, 5.th., 1668 København V.
John Hansen, Skovbakkevej 88, st.tv., 3300 Frederiksværk.
Jørgen Hansson, Rosenvænget 15, 3600 Frederikssund.
Tina Helt, Kildemarksvej 117, 4700 Næstved.
Jens Peter Hillerup, Præstegården, 4640 Fakse.
Lars-Eddie Dyrland Henriksen, Strandvejen 709, 2930
Klampenborg.

- Glenn Jacobsen, Bondehavevej 212, 2880 Bagsværd.
 Helle Jacobsen, Humlehaven 23, 3520 Farum.
 Sussie Jensen, Hæsumvej 69, 9530 Støvring.
 Anette Jensen, Absalonsgade 24, 2.th., 1658 København V.
 Lis Jønsson, Egevej 20, 3060 Espergærde.
 Annette Klinker, Hyldebærvej 13, 2400 København NV.
 Dorte Kristoffersen, Nørrelanggade 6C, 8840 Rødkærbro.
 Mogens Kongsager, Jerrigsvej 24, 6700 Esbjerg.
 Carsten Leth, Svendsgade 65, 6700 Esbjerg.
 Chr. Lorentzen, Dybdendalsvej 59, II.tv., 2720 Vanløse.
 Klaus Malchau, Bymuren 29, 1.mf., 2650 Hvidovre.
 Eyd Matras, Fossagøta, 3870 Klaksvig.
 Rikke Mehlsen, Langelandsvej 30, 4.tv., 2000 København F.
 Søren Mogensen, Stockfletsvej 4, 5230 Odense.
 Poul Beyer Mortensen, Bryggervangen 34, st.tv., 2100
 København Ø.
 Charlotte Müller, Skt. Annægade 6, 4.tv., 1406 København K.
 Kirsten Mærsk, Clausens Allé 26A, 5250 Odense SV.
 Brian Nielsen, Skolevej 16E, 8250 Egå.
 Hannibal Nielsen, Sølgade 21, 2.th., 1307 København K.
 Leif Nielsen, Nyvej 63, st., 2620 Albertslund.
 Niels Ågård Nielsen, Munkholmvej 15, II.th., 4300 Holbæk.
 Søren Dickmann Nielsen, Ndr. Fasanvej 185, 4.tv., 2200
 København N.
 Lene Nyeng, Østre Allé 30, 9800 Hjørring.
 Le van Phiet, Gudrunsvej 2, 2.tv., 8220 Brabrand.
 Lisa Winnie Pedersen, Krummerupvej 33, 4250 Fuglebjerg.
 Tommy Petersen, Middelgrundsvej 7, 2.th., 2300 København S.
 Dorte Petry, Trekronervej 18, 8410 Rønde.
 Ulla Poulsen, c/o Marianne Sparring, Hovedgaden 9, Ubby,
 4490 Jerslev.
 Hans Erik Rasmussen, Syrenvej 10, 8464 Galten.
 Hannah Elmlund Rasmussen, Pontoppidansgade 26, 4800
 Nykøbing F.
 Bo Gordon Riis, Blokland 100, 1.tv., 2620 Albertslund.
 Ursula Rosinka Wacholderveg 8, 2391 Schafflund.
 Helene Schmidt, Teglvangen 9, 8340 Malling.
 Jonna Schmidt, Fælledvej 27, 4000 Roskilde.
 Ditte Seeberg, Vinkelvej 18, 8800 Viborg.
 Ida Skov, Dalslandsgade 8B, 801, 2300 København S.
 Ellen Stahl, Skovfaldet 11. I., 8200 Århus N.
 Jørgen Ole Steffensen, Bakkegården 6, II., 4000 Roskilde.
 Jan Striegler, Sjællandsgade 41, st., 2200 København N.
 Annetette Sørensen, Lipkesgade 25, 4.th., 2100 København Ø.
 Bitten Rønnow Sørensen, Hesseløgade 58, III.tv., 2100
 København Ø.

Hanne Sørud, Bulowsgade 71, 4., 8000 Århus C.
 Oda Sørensen, Kildebakkegårdsallé 15, 7B, 1.tv., 2860 Søborg.
 Peter Thomsen, Grønnegade 16, st.tv., 9000 Aalborg.
 Per thomsen, Landehjælpsvej 17, vær. 7, 2300 København S.
 Ulla Wegge-Olsen, Matthæusgade 42, 4.tv., 1666 København V.
 Conni Ziegler, Vejlebrovej 166, II.tv., 2635 Ishøj.

JUNI

Leon Øhstrøm Andersen, Holsteinsgade 45, 3.tv., 2100
 København Ø.
 Chr. Dalsgård-Hansen, Kastelsvej 28, st.tv., 2100 København
 Ø.
 Niels Gimbel, Hellegårdsvej 128, 5700 Svendborg.
 Iris Joof, Tøndergade 90, II.tv., 8000 Århus C.
 Kurt Lauge Kristensen, Vibevænget 15, Herskind, 8464 Galten.
 Poul Kronborg, blåkildevej 82, 9220 Aalborg Øst.
 Hanne Krogsager, Fjordvejen 6, 7600 Struer.
 Anette Holm Larsen, Hyldehavevej 1, 2800 Lyngby.
 Susanne Lervad, Haderslevvej 51, 6000 Kolding.
 Michael Matthiesen, Egegade 3, kl.tv., 2200 København N.
 Mads Mortensen, Torveslipperne 7, 2620 Albertslund.
 Jan Rasmussen, Emdrupvej 48B, 3480 Fredensborg.
 Bent Rossen, Ludvig Andresensvej 12D, 6270 Tønder.
 Torben Ærsøe, Parkvej 180, 1., 4700 Næstved.
 Sheila Skelton, Stokbadgade 14, II., 9800 Hjørring.
 Helle Henriksen, Bækkeskovvej 83, 2700 Brønshøj.

JULI

Sven Arlif, Helgavej 20, 3060 Espergærde.
 Burte Brændstrup, Kammerrådensvej 25, st.tv., 2970
 Hørsholm.
 Janne Friberg, Nørre Allé 13F, 3.s.tv., 2200 København K.
 Jens Holtegård, Dådyrvej 7, 7000 Fredericia.
 Bente Hau, Fjordvej 63, 1.th., 6000 Kolding.
 Kirsten Bruun Jensen, Valdemarsgade 3A, st., 4200 Slagelse.
 Søren Kent Jensen, Hovedvejen 106, Osted, 4000 Roskilde.
 Hans Peter Joensen, Dalagøta 7, 3800 Thorshavn.
 Heimar Dalvar Jonatanson, Bolungarvik, Island.
 Ruth Klausen, Obovej 14, 8700 Horsens.
 Lisbeth Kristiansen, Augustagade 31, II.tv., 2300 København S.
 Siri Larsen, Borgerdiget 97B, 2730 Herlev.
 Leif Levin, Ndr. Frihavnsgade 54, V.. vær. 6, 2100 København
 Ø.

Anna Birgitte Lund, Ndr. Fasanvej 187, II.th., 2200 København N.

Hanne Rikke Madsen, Brogade 27, st.th., 4100 Ringsted.

Anne Poulsen, Kollevej 6, 2830 Virum.

Ingelise Sørensen, Gartnergade 3, II., 2200 København N.

Jesper Tranberg-Hansen, Nyelandsvej 21B, 2000 København F.

Elin Vestergård, Korsgade 30, I.tv., 9000 Aalborg.

Birthe Schrøder, Ballumgade 3, 4.th., 1753 København V.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Historisk mosaik omkring Øvelseshuset i Vallekilde, komponeret af Jørn Fugl	3
Jørn Fugl: Polemisk efterskrift til den folkelige gymnastiks historie	27
Fhv. forstander Mads Nielsen, Viborg: Der var en gang	33
Professor Poul Kjærgaard, Kunstakademiet: Øvelseshuset - et særligt klenodie	41
Forstander Ove Korsgaard, Gerlev Idrætshøjskole: Fri for hængemave	47
Finn Slumstrup: Øvelseshus og økonomi	65
Vibeke og Finn Slumstrup: Nyt fra Vallekilde Højskole	69
Kalenderen 1980-81	81
Nyt fra Elevforeningens bestyrelse	85
Praktiske meddelelser	93
Elevlister	97

REDAKTION:

Ingrid Fugl . Jørn Fugl . Finn Slumstrup . Holmer Trier

FOTOS:

Billederne af Øvelseshuset er taget af Ole Thomsen, Askov.
Billederne af skolens dagligdag er taget af Poul Otto Gedde
og fotoholdet på vinterskolen 1980/81.

TRYK:

Holbæk Amts Bogtrykkeri . 4300 Holbæk